

FƏNN: Azərbaycan dili və nitq mədəniyyəti;

KAFEDRA: Azərbaycan dili və pedaqogika;

1.

“Azərbaycan Respublikasının dövlət dili Azərbaycan dilidir. Azərbaycan Respublikası Azərbaycan dilinin inkişafını təmin edir”- müddəası “Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası”nın hansı maddəsində verilmişdir?

I) 21 maddə, I bənd	I) 21 maddə, III bənd	I) 21 maddə, II bənd
I) 22 maddə, II bənd	I) 20 maddə, I bənd	

2.

Azərbaycan Respublikasında 12 noyabr 1995-ci il səsverməsi ilə Konstitusiyada dövlət dilimiz hansı adla təsbit olunmuşdur?

I) Azərbaycan türkcəsi	I) Azərbaycan dili	
I) Azəri dili	I) Türk dili	I) Azəri türkcəsi

3.

Dövlət bayrağımızdakı mavi, qırmızı və yaşıl rənglərin təsviri yazının hansı növünə aiddir?

I) ideoqrafik (fikri)	I) piktoqrafik (şəkil)	
I) əşyəvi	I) fonoqrafik	I) sillabik

4.

Dövlət gerbindəki palıd budağının təsviri yazının hansı növünə aiddir?

I) əşyəvi	I) piktoqrafik (şəkil)	I) sillabik
I) fonoqrafik	I) ideoqrafik (fikri)	

5.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin ölkənin daxili və xarici vəziyyəti, ölkə daxilində gedən ictimai-siyasi hadisələrə həsr olunmuş çıxışları nə adlanır?

I) ictimai nətiqlik	I) siyasi mühazirə	I) siyasi nətiqlik
I) ictimai mühazirə	I) ictimai-siyasi söhbət	

6.

Normalara tabe olmayıb, fəaliyyət sahəsinin genişliyi ilə seçilir.

I) ədəbi dil	I) şivə və dialekt	I) cənub dialekt
I) bədii əsərlərdə yazıçının dili	I) xalq danışığı dili	

7.

Nitqə aid əlamətlərdən biri *səhvdir*:

- I) ünsiyyət vasitəsidir I) fərdidir I) dəyişkəndir
I) törəmədir I) şifahi və yazılı şəkildə mövcud olur.

8.

Professorun auditoriyada oxuduğu mühazirə nitqliyinin hansı növünə aiddir?

- I) siyasi I) bədii I) akademik
I) işgüzar I) inzibati-idarə

9.

Baş həkimin xəstəxana işçiləri və həkimlərlə keçirdiyi iclasdakı çıxışı nitqliyin hansı növünə aiddir?

- I) siyasi I) inzibati-idarə I) işgüzar
I) akademik I) bədii

10.

Azərbaycanlıların ən çox sayda yaşadığı ölkələr hansı sıradadır?

- I) ABŞ, İngiltərə, İraq I) Gürcüstan, Türkiyə, Əfqanıstan
I) İran, Türkiyə, Rusiya I) Albaniya, Türkiyə, Qazaxstan
I) Türkiyə, Almaniya, Türkmənistan

11.

Nitq mədəniyyətinin daha sıx əlaqədə olduğu elm sahəsi hansıdır?

- I) ədəbiyyat I) etika I) məntiq I) psixologiya I) dilçilik

12.

Nitqlik bir elm kimi harada meydana gəlmişdir?

- I) Romada I) Yunanıstanda I) İtaliyada
I) Avropada I) Ərəb ölkələrində

13.

“Mən öz dilimi çox sevir və bu dildə danışmağım fəxr edirəm” ifadəsinin müəllifi kimdir?

- I) H.Əliyev I) A.Bakıxanov I) S.Vurğun I) M.F.Axundov I) M.Ə.Sabir

14.

“Hər bir xalqın milliyini, mənəvi dəyərlərini yaşadan, inkişaf etdirən onun dilidir” ifadəsinin müəllifi kimdir?

I) M.F.Axundov I) N.Nərimanov I) H.Əliyev I) Ü.Hacıbəyov I) H.Cavid

15.

“Hər bir insan öz dilinin altında gizlənmişdir” aforizmi kimə məxsusdur?

I) İbn Sinaya I) Həzrət Əliyə I) M. F. Axundova
I) S. Ə. Şirvaniyə I) M. Ş. Vazehə

16.

Nitq haqqındakı fikirlərdən biri yanlıştır.

I) Nitq dil ilə müqayisədə mütəhərrik və dinamikdir.
I) Nitqin mənbəyi dildir.
I) Nitq dilin konkret nitq təcrübəsində realizə olunmasıdır.
I) Nitq fəaliyyətdə olan, yəni öz funksiyasını yerinə yetirməkdə olan dildir.
I) Nitq fərdi xarakterə malik deyil.

17.

Yazılı nitqlə şifahi nitq arasındakı fərqlərdən biri yanlıştır.

I) Yazılı nitqdə fikir daha ardıcıl və rabitəlidir, lakin şifahi nitqdə ardıcılıq pozula bilər.
I) Hər ikisində həmsöhbətlə əks əlaqə olur.
I) Yazılı nitq şifahi nitqdə nisbətən daha müfəssəldir və mürəkkəb quruluşa malikdir.
I) Yazı prosesində çox vaxt danışqda az işlənən ifadələrdən, cürbəcür sintaktik quruluşlardan istifadə etmək üçün şifahi nitqə nisbətən müəyyən vaxt imkanı vardır.
I) Şifahi nitq yazılı nitqə nisbətən daha sürətlidir.

18.

Şifahi nitqin xüsusiyyətlərindən biri yanlıştır.

I) Şifahi nitqin tempi çox sürətlidir.
I) Şifahi nitqdə cümlələr qısa və quruluşa sadə olur.
I) Şifahi nitqdə intonasiya, fasilə, vurğu və s. köməkçi vasitələrdən istifadə olunur.
I) Şifahi nitqin leksikasında hamıya aydın olmayan terminlərə daha çox yer verilir.
I) Şifahi nitqdə ümumişlək sözlərə daha çox yer verilir.

19.

Filologiyanın dildən ünsiyyət vasitəsi kimi istifadə qaydalarını öyrənən təcrübi sahəsi hansıdır?

I) nitq mədəniyyəti I) üslubiyyat I) fonetika
I) morfologiya I) leksikologiya

20.

Bunlardan biri natiqlik sənətinin cəhətləri sırasında verilə bilməz.

I) orfoepik və intonasiya qaydalarına əməl edilməsi

- I) materialın icadı və onun hazırlanması
- I) materialın plan üzrə müvafiq formaya salınması
- I) materialın şifahi şərhinin ədəbi-üslubi cəhətdən işlənməsi
- I) nitqin söylənməsində intonasiya və emosiya kimi məsələlərin nəzərə alınmaması

21.

Dilçilik sahələrindən biri predmetsizdir.

- I) nitq mədəniyyəti I) fonetika I) sintaksis
- I) morfologiya I) leksikologiya

22.

Biri natiqlik sənətinin tələblərinə aid deyildir.

- I) nitqdə əvvəlcədən hazırlaşmaq
- I) uzunçuluğa yol verməmək
- I) auditoriyanın səviyyəsini nəzərə almaq
- I) mimika və jestlərdən istifadə etməmək
- I) düzgün, dəqiq, ifadəli danışmaq

23.

Nitq mədəniyyətinə aid edilmiş cəhətlərdən biri yanlışdır.

- I) Nitq mədəniyyəti nəzəri dilçilik sahəsi olub, hər hansı bir dilin normalarını müəyyənləşdirən təcrübə tədbirləri kompleksidir.
- I) Nitq mədəniyyəti tətbiqi dilçilik sahəsidir.
- I) Nitq mədəniyyəti ümumi mədəniyyəti tərkib hissəsi olub, dilin normalarını müəyyənləşdirən nəzəri axtarışlar kompleksidir.
- I) Nitq mədəniyyətinin əsas tələblərindən biri nitqin aydınlığı və düzgünlüyüdür.
- I) Nitq mədəniyyəti anlayışına yazı mədəniyyəti də daxildir.

24.

Tətbiqi dilçiliyin bu bölməsində dil faktı, hadisəsi yox, üsullar, qayda – qanunlar sistemi öyrənilir.

- I) fonetika I) nitq mədəniyyəti I) qrammatika
- I) leksikologiya I) derivatologiya

25.

Kimə əsl natiq demək olar?

- I) yığcam danışana I) düzgün, dəqiq və ifadəli danışana
- I) aydın və təmiz nitq sahibinə I) nitqin intonasiyasına əməl edənə
- I) çıxışa əvvəlcədən hazırlaşana

26.

Mədəni nitqin səviyyəsi nə ilə müəyyənləşir?

- I) fikrin həqiqiliyi və doğruluğunu qorumaqla
- I) nitqdə əcnəbi sözlərə yol verməməklə
- I) nitqin təmizliyinə həmişə əməl etməklə
- I) fikrin ifadəliliyini təmin etməklə
- I) bədii ifadə vasitələrindən səmərəli istifadə etməklə

27.

Monoloji nitqə aid olmayan cəhət hansı bənddədir?

- I) Monoloji nitqdə sual – cavab forması əsas rol oynayır.
- I) Monoloji nitq bir şəxsin öz-özünə danışığıdır.
- I) Monoloji nitqdə məqsəd hər hansı bir məzmunun başqasına çatdırılmasıdır.
- I) Məruzə, mühazirə monoloji nitqin formalarıdır.
- I) Latınca mono (mono) bir, loqos (lagos) nitq deməkdir.

28.

Dioloji nitqin növləri hansılardır?

- I) nəqlətmə, sual-cavab, müzakirə
- I) müsaibə, məlumatverici, təsviri
- I) sual – cavab, müsaibə, müzakirə
- I) sual-cavab, müsaibə, təsviri
- I) nəqlətmə, məlumatverici, təsviri

29.

“Mən bir çox dağlar aşdım, Şuşa, Quba və Şamaxı şəhərlərində oldum ... azərbaycanca öyrənməyə başladım ...” Bu fikirlərin müəllifi kimdir?

- I) A.Düma
- I) A.Bestujev – Marlinski
- I) A.S.Puşkin
- I) M.Y.Lermontov
- I) L.Tolstoy

30.

“Həmin dil burada və ümumiyyətlə, Asiyada fransız dilinin Avropada olduğu qədər zəruri bir dildir”. Bu fikir kimə məxsusdur?

- I) A.S.Puşkinə
- I) M.Lomonosova
- I) A.Qriboyedova
- I) A.Dümaya
- I) M.Y.Lermontova

31.

Verilən fikirlərdən biri yanlışdır.

- I) Ümumxalq dili ədəbi dilin cəlalanmış qoludur.
- I) Ədəbi dil tarixi hadisədir.
- I) Ədəbi dil normalara tabedir.
- I) Ədəbi dil xalqın ən nümunəvi ünsiyyət vasitəsidir.
- I) Norma düzgün və vahid nitq yaratmağa kömək edir.

32.

Yunan natiqliyinin tənəzzülündən sonra onun mərkəzi hara köçür?

- I) Qədim Romaya I) Qədim Misirə I) Qədim Afinaya
I) Qədim Babilistana I) Makedoniyaya

33.

Antik dövrün natiqləri cərgəsində verilənlərdən biri yanlışdır.

- I) Esxil I) Xətib Təbrizi I) Aristotel I) Demosfen I) Siseron

34.

“Artıran söz qədrini sidq ilə, qədrin artırar,
Kim nə miqdar olsa, əhlin eylər ol miqdar söz.” misraları hansı mütəfəkkir şairə məxsusdur?

- I) N.Gəncəvi I) M.Füzuli I) İ.Nəsimi I) S.Şirvani I) Ə.Xəqani

35.

Biri məhkəmə nitqi üçün vacib deyil.

- I) Yalan danışmamaq I) Nitq predmetini yaxşı bilmək
I) Qanunlara dərinlən bələdçilik
I) İfadəli nitqə sahib olmaq I) Dili yaxşı bilmək

36.

Nitq mədəniyyətinin əsas qoruyucusu və daşıyıcısı kimdir?

- I) milli məclis I) ədiblər I) mədəniyyət xadimləri
I) parlament I) xalq

37.

Biri qədim dövrün natiqləri sırasında verilə bilməz.

- I) İ.Nəsimi I) Aristotel I) Siseron I) Trasimax I) Hiperid

38.

Bunlardan birinin konkret predmeti yoxdur.

- I) Fonetika I) Nitq mədəniyyəti I) Leksikologiya
I) Morfologiya I) Sintaksis

39.

Bu bölmədə dil faktı, hadisəsi yox, üsullar, qayda-qanunlar sistemi öyrənilir.

I) Orfoqrafiya
I) Leksikologiya

I) Orfoepiya
I) Derivatologiya

I) Nitq mədəniyyəti

40.

Nitq mədəniyyətinə aid edilmiş cəhətlərdən biri yanlışdır.

I) Nitq mədəniyyəti, hər şeydən əvvəl, dilin fəaliyyətdə olan normalarının və kateqoriyalarının tələblərinə ciddi əməl edilməsidir.

I) Nitq mədəniyyəti tətbiqi dilçilik sahəsidir.

I) Nitq mədəniyyəti geniş mənada fikir, düşüncə mədəniyyətidir.

I) Nitq mədəniyyəti dedikdə ancaq dilin təsvir və ifadə vasitələrindən istifadə formaları başa düşülür.

I) Nitq mədəniyyəti şifahi və yazılı nitqin vəhdətindən ibarətdir.

41.

Azərbaycan natiqlik məktəbinin banilərindən biri olmuşdur.

I) Şıxəli Qurbanov
I) Səməd Vurğun

I) Həmid bəy Şaxtaxtinski
I) Mikayıl Rəfil

I) Nəriman Nərimanov

42. Nitq mədəniyyətinin ən mühüm tələbi nədir?

I) ədəbi dilin normalarına riayət etmək

I) terminlərdən istifadə etmək

I) obrazlılıq və məcazilikdən istifadə etmək

I) yığcamlıq, sadəlik tələblərinə əməl etmək

I) nitqin ədəbi tələffüz baxımından dəqiqliyinə əməl etmək

43.

XVII-XVIII əsrlərdə aşiq poeziyasında "İmran dili" deyəndə nə nəzərdə tutulmuşdur?

I) Quş dili

I) Gözəl danışiq

I) Yazı mədəniyyəti

I) Etik davranış

I) Estetik görünüş

44.

"Turana qılınədan daha kəskin ulu qüvvət
Yalnız mədəniyyət, mədəniyyət, mədəniyyət!"

Bu misraların müəllifi kimdir?

I) Ə.Hüseynzadə

I) Ə.Cavad

I) H.Cavid

I) Ə.Ağaoğlu

I) M.Müşfiq

45.

N.Gəncəvi hansı əsərində natiq obrazı yaratmışdır?

I) "Yeddi gözəl"

I) "Leyli və Məcnun"

I) "Xosrov və Şirin"

I) "İsgəndərnamə" I) "Qocalıq" qəsidəsi

46.

“Məndə sığar iki cahən, mən bu cahana sığmazam ...” qəzəlinin müəllifi hansı mütəfəkkir şair və dövrünün ən böyük natiqi olmuşdur?

I) M.Əhvədi I) F.Nəimi I) Q.Təbrizi I) A.Ərdəbili I) İ.Nəsimi

47.

Bu görkəmli yazıçının bədii əsərlərindən əlavə, mədəni nitq, natiqlik məharəti, nitqin müxtəsərliyi və aydınlığı, səhnə dili və s. haqqında “Kritika”, “Tənqid risaləsi” adlı məqalələri də var. Bu, kimdir?

I) M.F.Axundov I) A.Bakıxanov I) H.Zərdabi
I) M.Ş.Vazeh I) M.Mahmudbəyov

48.

XIX əsrin sonu, XX əsrin əvvəllərində fəaliyyət göstərən mütərəqqi ziyahılar içərisində verilə bilməz.

I) N.Nərimanov I) M.F.Axundov I) M.Mahmudbəyov
I) M.Ə.Sabir I) F.Köçərli

49.

“Köhnə qızılmı, təzə sözmü yaxşıdı?

Söz sərrafı söylədi: Söz dünyanın naxışdır” misraları kimə məxsusdur?

I) Ə.Firdovsi I) M.Füzuli I) N.Gəncəvi I) Q.Təbrizi I) Xaqani

50.

Nitq nədir?

I) Ünsiyyət prosesi I) Ünsiyyət vahidi I) Ünsiyyət vasitəsi
I) Ünsiyyət tələbi I) Mücərrəd işarələr sistemi

51.

Nitq haqqında verilən fikirlərdən biri yanlışdır.

I) Nitq dilin təzahür formasıdır.
I) Nitq ictimai-tarixi təcrübəni yaşatmaq, ötürmək və mənimsəmək vasitəsi rolunu oynayır.
I) Nitq insan danışığının cəmidir.
I) Nitq ancaq ünsiyyət təşkilinin konkretləşdirilməsində özünü göstərir.
I) Nitq fərdi xarakter daşıyır.

52.

Bu nitq xüsusi hazırlıq olmadan bədahətən söylənilmiş nitqdır.

I) Dialoji I) Replika I) Spontan I) Məişət nitqi I) Məlumat

53.

Spontan nitq nədir?

I) Məhkəmə nətiqliyi I) Təşkil olunmuş nitq
I) Müəllimin mühazirəsi I) Bədahətən söylənilən nitq I) Planlaşdırılmış nitq

54.

Verilmiş fikirlərdən biri yanlıştır.

I) Nitq fəaliyyətdə olan dildir.
I) Nitq fərdi – psixoloji hadisədir.
I) Nitq dil ilə müqayisədə mütəhərrik və dinamikdir.
I) Nitq dilin konkret nitq təcrübəsində realizə olunmasıdır.
I) Dil nitq ilə müqayisədə mütəhərrik və dinamikdir.

55.

Bu nitq formasının ikinci adı spontan adlanır.

I) Xüsusi hazırlıq olmadan bədahətən söylənilən nitq I) Söhbət
I) Dialoq I) Hesabat nitqi I) Məişət nitqi

56.

Nitq nədən törəyir?

I) Xalqdan I) Dildən I) İşarələr sistemindən
I) Fikirdən I) Sitatlardan

57.

Nitq haqqındakı mühakimələrdən yalnız biri düzgündür.

I) Nitq fərdi xarakterə malik deyil.
I) Nitq tarixən çox az dəyişikliyə uğrayır.
I) Nitqin mənbəyi dildir və o, ünsiyyət prosesidir.
I) Nitq dilin mənbəyidir.
I) Nitq ünsiyyət vasitəsidir.

58.

Nitq prosesinin başlıca üsürləri

I) danışmaq, görmək, bilmək I) danışmaq, eşitmək, dərk etmək
I) eşitmək, duymaq, yazmaq I) dərk etmək, baxmaq, dinləmək
I) duymaq, qalxmaq, dərk etmək

59.

Aşağıda verilənlərdən biri nitqin funksiyalarına daxil deyil?

- I) Sözlər vasitəsilə ümumiləşdirmələr aparılır;
- I) Kommunikasiyaya (ünsiyyətə) xidmət edir;
- I) İctimai-tarixi təcrübəni yaşatmaq, ötürmək və mənimsəmək;
- I) Əşyalar, hal-hərəkət, vəziyyət, zaman və s. konkret adlandırılır;
- I) Nitq ünsiyyət prosesidir.

60.

Bu nitq növündə danışanın müsahibi (və ya müsahibləri) ilə əks əlaqəsi olmur.

- I) replika
- I) dialoji nitq
- I) məişət nitqi
- I) monoloji nitq
- I) atmaca

61.

Monoloji nitqin formalarından biri yanlış verilmişdir.

- I) mühazirə
- I) məruzə
- I) məlumat
- I) çıxış
- I) replika

62.

Biri monoloji nitqə aid deyil.

- I) Mükəllimə
- I) Rəy
- I) Məruzə
- I) Mühazirə
- I) Tezis

63.

Nitqin bu növü görülmüş işlərin yekunu ilə bağlı olaraq əvvəlcədən hazırlanıb söylənilir.

- I) Mühazirə
- I) Məruzə
- I) Çıxış
- I) Dialoji nitq
- I) Söhbət

64.

Nitqin bu növündə dinləyicilər məruzədəki fikrə həmrəy olmaq, həmin fikrə nəyisə əlavə etmək, nəyəsə münasibət bildirmək məqsədində olurlar.

- I) Rəy
- I) Söhbət
- I) Çıxış
- I) Mühazirə
- I) Dialoq

65.

Biri monoloji nitqə aid deyil.

- I) Mühazirə
- I) Rəy
- I) Məruzə
- I) Dialoq
- I) Tezis

66.

Monoloji nitqin formalarından biri yanlış verilmişdir.

- I) müzakirə
- I) məruzə
- I) məlumat
- I) çıxış
- I) mühazirə

67.

Monoloji nitqin formaları hansılardır?

I) müsahibə, məlumatverici, müzakirə	I) nəqlətmə, məlumatverici, təsviri
I) nəqlətmə, təsviri, müzakirə	
I) sual-cavab, təsviri, məlumatverici	I) müsahibə, nəqlətmə, təsviri

68.

Məlumatverici monoloq haqqındakı fikirlərdən hansı doğrudur?

- I) məlumatverici monoloqun məzmunu nəqlətmə yolu ilə ifadə edilir.
- I) məlumatverici dialoqun əsas cəhətlərindən biri onun dialoq əsasında qurulmasıdır.
- I) bu monoloq formasında hər hansı bir məsələ haqqında məlumat verilir.
- I) monoloqun bu forması çoxcümləli nitq vahidindən ibarət olur.
- I) məlumatverici monoloqun nüvəsi replika hesab edilir.

69.

Monoloji nitq haqqındakı fikirlərdən biri yanlışdır.

- I) monoloji nitq fəal və mütəşəkkil nitq növüdür.
- I) monoloji nitq məruzə formasında ola bilər.
- I) monoloji nitq, nitq sahibindən yüksək nitq tələb edir.
- I) monoloji nitqdəki cümlələrin çoxu yarımçıq, bitməmiş ifadələrdir.
- I) monoloji nitq bir şəxsin öz-özünə danışığıdır.

70.

Dialoji nitq daha çox hansı üslubda istifadə edilir?

I) epistolıyar üslub	I) rəsmi-işgüzar üslub	
I) elmi üslub	I) publisistik üslub	I) bədii və məişət üslubu

71.

Dialoji nitq forması hansıdır?

1-dialoq	2-monoloq	3-çıxış	4-diskussiya	5-məruzə
I) 1, 4	I) 2, 3	I) 1, 2	I) 3, 5	I) 1, 5

72.

Nitqin bu forması mükəlimə də adlanır. Bu yığcam və ixtisar olunmuş dildir.

I) Monoloji nitq	I) Dialoji nitq	I) Məruzə	I) Çıxış	I) Mühazirə

73.

Nitqin bu növündə digər vasitələrdən (jest, mimika və s.), yarımçıq cümlələrdən istifadə olunur.

I) Məruzə I) Mühazirə I) Dialoji nitq I) Monoloji nitq I) Məlumat

74.

Həm də mükəllimə adlanan nitq forması hansıdır?

1-dialoq 2-monoloq 3-çıxış 4-diskussiya 5-məruzə

I) 3, 5 I) 2, 3 I) 1, 2 I) 1, 4 I) 1, 5

75.

Dialoji nitq haqqındakı fikirlərdən biri yanlışdır?

- I) Dialoqda danışmaq bir neçə nəfər arasında gedir.
- I) Dialoji nitqdə sual-cavab forması əsas rol oynayır.
- I) Dialoji nitqdə replika, emosionallıq, yığcamlıq xarakterik əlamətlərdəndir.
- I) Dialoji nitqdə dialoq quruluşunun və sisteminin rolu xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.
- I) Dialoji nitqdə jest və mimikalardan istifadə edilmir, sintaksis, adətən, mürəkkəb quruluşlu olur.

76.

Nitqin bu növündə dinləyicilər şərhin gedişində nəticə sualla müraciət edə bilərlər. Nəticə elə oradaca suala müvafiq cavab verib öz şərhini davam etdirir.

I) Mühazirə I) Epiloq I) Siyasi natiqlik I) Dialoq I) Hesabat

77.

Nitqin bu növündə dinləyicilər replikalarla onları maraqlandıran məsələlərin daha ətraflı izah olunmasını xahiş edə bilərlər.

I) Məruzə I) Mühazirə I) Dialoq I) Siyasi nitq I) Söhbət

78.

Verilənlərdən yalnız biri nitqin növüdür.

I) epiloq I) proloq I) dialoq I) filoloq I) antropoloq

79.

Dialoji nitqin bu növündə müxtəlif məqsədlərlə fikir mübadiləsi aparılır. Düzgün bəndi müəyyənləşdirin.

I) Vida nitqi I) Məruzə I) Təsviri dialoq I) Diskussiya I) Hesabat

80.

Bu dialoq, əsasən, iki şəraitdə (ailədə, nəqliyyatda, çayxanada, elmi konfranslarda, iclaslarda və s.) aparılır. Hansı bənd düzgündür?

- I) Təbrik nitqi I) Məruzə I) Rəy söyləmək I) Siyasi nitq I) Diskussiya

81.

“Sual-cavab, müzakirə, müsahibə” nitqin hansı növünə aiddir?

- I) dialoji nitqə I) monoloji nitqə I) nəsr əsərlərinə
I) dram əsərlərinə I) heç birinə

82.

Dialoji nitqin növləri hansı bənddə düzgün göstərilmişdir?

- I) müzakirə dialoqu, xəbər dialoqu, sual-cavab dialoqu
I) sual-cavab dialoqu, mübahisə dialoqu, məruzə
I) sual-cavab dialoqu, müsahibə dialoqu, müzakirə dialoqu
I) müzakirə dialoqu, mərhələ dialoqu, mübahisə dialoqu
I) sual-cavab dialoqu, müharibə dialoqu, müzakirə dialoqu

83.

Aşağıdakı türk dillərindən biri oğuz qrupuna aid deyil?

- I) Azərbaycan dili I) türk dili I) qırğız dili
I) türkmən dili I) qaqauz dili

84.

Şifahi nitqin xüsusiyyətlərindən biri yanlışdır.

- I) Şifahi nitqdə ümumişlək sözlərə daha çox yer verilir.
I) Şifahi nitqdə cümlələr qısa və quruluşca sadə olur.
I) Şifahi nitqdə intonasiya, fasilə, vurğu və s. köməkçi vasitələrdən istifadə olunur.
I) Şifahi nitqin tempi çox sürətli olur.
I) Şifahi nitqin leksikasında hamıya aydın olmayan terminlərə daha çox yer verilir.

85.

Şifahi nitqdə qeyri-nitq vasitələrindən – ekstralingvistik vasitələrdən də istifadə edilir. Onlardan biri yanlış verilmişdir.

- I) intonasiya I) jest I) üz hərəkətləri
I) baş hərəkətləri I) gözlərin obyektə tuşlanması

86.

Bunlardan yalnız biri şifahi nitqin ekstralingvistik vasitələrindəndir.

- I) fasilə I) mimika I) intonasiya
I) saitlərin tələffüzü I) qrammatik formaların tələffüzü

87.

Nitqin bu növündə insanlar müxtəlif münasibətlə başqaları qarşısında çıxış etməli, tost deməli, nitq söyləməli olurlar.

I) Mühazirə I) Epiloq I) Məişət nitqi I) Söhbət I) Dialoq

88.

Yazılı nitqlə şifahi nitq arasındakı fərqlərdən biri yanlıştır.

- I) Yazı prosesində çox vaxt danışığda az işlənən ifadələrdən, cürbəcür sintaktik quruluşlardan istifadə etmək üçün şifahi nitqə nisbətən müəyyən vaxt imkanı vardır.
- I) Yazılı nitqdə fikir daha ardıcıl və rəbitəlidir, lakin şifahi nitqdə ardıcılıq pozula bilər.
- I) Yazılı nitq şifahi nitqə nisbətən daha müfəssəldir və mürəkkəb quruluşa malikdir.
- I) Yazılı nitq tarixən daha qədimdir, şifahi nitq isə nisbətən sonrakı dövrlərə aiddir.
- I) Şifahi nitq yazılı nitqə nisbətən daha sürətlidir.

89.

Ədəbi dilin yazılı formasına aid edilən cəhətlərdən biri yanlıştır.

- I) Yazılı ədəbi dildə cümlələr əsasən qısa və quruluşca sadə olur.
- I) Yazılı dildə elmi, texniki, siyasi və digər terminlər çox olur.
- I) Yazılı ədəbi dildə fikrin bütün incəliklərini mütləq əks etdirmək lazım gəlir.
- I) Yazılı ədəbi dil hər hansı bir məlumatın nəsilənən nəsə keçməsinə əsas rol oynayır.
- I) Yazılı ədəbi dilin tarixi şifahi dildən qədim deyil.

90.

Hansı nitq formasına akustik nitq də deyilir?

I) xarici I) yazılı I) daxili I) şifahi I) monoloji

91.

Şifahi nitqin mədəni keyfiyyətini təmin edən qaydalar necə adlanır?

- I) fonetik qaydalar I) orfoqrafik qaydalar I) qrammatik qaydalar
- I) leksik qaydalar I) orfoepik qaydalar

92.

Yazılı nitqlə şifahi nitq arasındakı fərqlərdən biri yanlıştır.

- I) Hər ikisində həmsöhbətlə əks əlaqə olmur.
- I) Yazılı nitqdə fikir daha ardıcıl və rəbitəlidir, lakin şifahi nitqdə ardıcılıq pozula bilər.
- I) Yazılı nitq şifahi nitqə nisbətən daha müfəssəldir və mürəkkəb quruluşa malikdir.
- I) Yazı prosesində çox vaxt danışığda az işlənən ifadələrdən, cürbəcür sintaktik quruluşlardan istifadə etmək üçün şifahi nitqə nisbətən müəyyən vaxt imkanı vardır.
- I) Şifahi nitq yazılı nitqə nisbətən daha sürətlidir.

93.

Yazılı nitq üçün verilən əlamətlərdən biri yanlışdır

- I) yazılı nitqdə mimika və jestlərdən geniş istifadə edilir.
- I) yazılı nitqdə elmi, texniki və s. terminlərdən istifadə edilir.
- I) yazılı nitqdə geniş, mürəkkəb cümlələrdən istifadə edilir.
- I) yazılı nitq ədəbi dil əsasında formalaşmış inkişaf edir.
- I) yazılı nitq hər hansı məlumatın nəsilədən-nəslə olduğu kimi çatdırılmasına imkan verir.

94.

Verilmiş fikirlərdən biri səhvdir:

- I) Ədəbi dilin yazılı formasında bağlayıcılara və silsilə mürəkkəb cümlələrə daha çox yer verilir.
- I) Ədəbi dilin yazılı formasında jest və mimikadan istifadə edilmir.
- I) Ədəbi dilin yazılı formasında elmi, texniki, siyasi və digər terminlər çox olur.
- I) Ədəbi dilin yazılı formasının tarixi şifahi formadan daha qədimdir.
- I) Ədəbi dilin yazılı forması hər hansı məlumatın nəsilədən-nəslə keçməsində əsas rol oynayır.

95.

Ədəbi dil nəyə deyilir?

- I) Ümumxalq dilinin paytaxt danışiq formasına
- I) Obrazlı və emosional danışığa
- I) Mədəni davranış qaydalarını xarakterizə edən dilə
- I) Ümumxalq dilinin ziyalı danışiq formasına
- I) Ümumxalq dilinin müəyyən normalara salınmış qoluna

96.

Yazılı ədəbi dilin ilk nümunələri bunlar olmuşdur:

1. dövlət sənədlərinin dili	2. müxtəlif məzmunlu plakatların dili
3. qəzetlərin dili	4. dövlət başçılarının məktublarının dili
5. elmi kitabların dili	6. bədii əsərlərin dili

I) 2,3,5	I) 1,4,6	I) 1,2,3	I) 4,5,6	I) 3,4,5

97.

Verilmiş fikirlərdən hansı düzgündür?

- I) Nitq mədəniyyəti təfəkkür mədəniyyətidir
- I) Maddi və mənəvi sərvətlər xalqın milli mədəniyyəti sayılır
- I) Milli mədəniyyət hər bir xalqın təfəkkür tərzində öz əksini tapır
- I) Azərbaycan mədəniyyəti ümumbəşəri mədəniyyətin tərkib hissəsidir
- I) Bütün fikirlər

98.

Dilin mövcudluğunun forması olan nitq fəaliyyəti hansı prosesləri birləşdirir?

- I) Danışma və dinləmə I) Danışma, dinləmə, yazı, oxu
I) Danışma, dinləmə, oxu I) Danışma və natiqlik I) Danışma və oxu

99.

Natiqləri yaşadıkları dövrlərə görə ardıcıl müəyyən edin.

- 1 - H. Əliyev 2 - M. V. Lomonosov 3 - Aristotel
4 - Sədi Şirazi 5 - M. F. Axundov

- I) 3, 2, 4, 5, 1 I) 1, 2, 3, 4, 5 I) 3, 4, 2, 5, 1
I) 4, 3, 5, 1, 2 I) 3, 5, 2, 4, 1

100.

Bu nitq normalarından biri yalnız şifahi ədəbi dilə aiddir:

- I) orfoqrafik I) leksik-sematik I) morfoloji I) orfoepik I) sintaktik

101.

Şifahi nitqlə yazılı nitqin fərqli cəhətləri hansı sırada xarakterizə olunur?

- I) Şifahi nitq ani şəkildə söylənilir və bitir, yazılı nitq isə müəyyən vaxt ərzində icra olunur
I) Natiq şifahi nitq üzərində düzəliş aparmalı deyil, yazıçının yazılı nitq üzərində isə düzəliş aparmağa nəsr olunana kimi ixtiyarı var
I) Şifahi nitqdə fasilə və intonasiya xüsusi əhəmiyyət daşıyır.
I) Yazılı nitqdə durğu işarələrindən istifadə olunur
I) Yuxarıdakı sıralarda verilmiş bütün fikirlər şifahi və yazılı nitqin fərqli cəhətlərini xarakterizə edir

102.

Bunlardan biri natiqlik sənətinin nəzəriyyəsi bəhs edir.

- I) Ritorika I) Poetika I) Estetika I) Məntiq I) Etika

103.

Nitq mədəniyyətində estetikanın qarşıya qoyduğu məqsəd nədir?

- I) sözlərin düzgün sıralama qaydası
I) dilin gözəlliklərini məharətlə dinləyicilərə çatdırmaq
I) sözlərin çoxmənalılığı
I) sözlərin düzgün tələffüz qaydası
I) dilin imkanları

104.

Nitq mədəniyyəti ilə psixologiyanı əlaqələndirən cəhət nədir?

- I) nitqin effekti onun məntiqiliyindən asılı olduğuna görə
- I) insan nitqi psixoloji durumla bağlı olduğu üçün
- I) insan nitqi bilavasitə təfəkkürlə bağlı olduğu üçün
- I) danışq səslərinin düzgün tələffüzü, orfoepiya qaydalarına riayət etmək üçün
- I) təlim prosesi olduğuna görə

105.

Nitq mədəniyyətinə aid cəhətləri uyğun müəyyən edin:

- 1 - Nitq mədəniyyəti anlayışına yazı mədəniyyəti daxil deyildir.
- 2 - Nitq mədəniyyəti nəzəri dilçilik sahəsi olub, hər hansı bir dilin normalarını müəyyənləşdirən təcrübi tədbirlər kompleksidir.
- 3 - Nitq mədəniyyəti tətbiqi dilçilik sahəsidir və nitq mədəniyyəti anlayışına yazı mədəniyyəti də daxildir.
- 4 - Nitq mədəniyyəti ümumi mədəniyyətin tərkib hissəsi olub, dilin normalarını müəyyənləşdirən nəzəri axtarışlar kompleksidir.
- 5 - Azərbaycan nitq mədəniyyəti fənninin mövzusu, məqsədi, vəzifələri ilə yanaşı predmeti də vardır.
- 6 - Nitq mədəniyyətinin əsas tələblərindən biri nitqin yığcamlığı və səlisliyidir.

- I) 2, 3, 4 I) 1, 2, 5 I) 4, 5, 6 I) 3, 4, 6 I) 1, 2, 3

106.

Uyğunluğu düzgün müəyyən edin.

I – nitq mədəniyyəti

II – morfolojiya

- 1 - Bu bölmədə dil faktı, hadisəsi yox, üsullar, qaydalar, qanunlar sistemi öyrənilir.
- 2 - Sözlər ümumi qrammatik xüsusiyyətlərinə görə bölünür.
- 3 - Nəzəri dilçilik şöbəsidir.
- 4 - Tətbiqi dilçilik sahəsinə daxildir.
- 5 - Bu bölmədə hər şeydən əvvəl, dilin fəaliyyətdə olan normalarının və kateqoriyalarının tələblərinə ciddi əməl olunur.
- 6 - Sintaksislə birgə qrammatikanı təşkil edir.

- I) I – 1, 2, 3; II – 4, 5, 6 I) I – 2, 3, 5; II – 1, 4, 6 I) I – 3, 4, 5; II – 1, 2, 3
I) I – 3, 4, 6; II – 1, 2, 5 I) I – 1, 4, 5; II – 2, 3, 6

107.

Bəndlərin birindəki fikir nitq mədəniyyətinin vəzifəsinə aiddir.

- I) ədəbi dil normalarını tənzimləmək və qorumaq
- I) sözün qrammatik mənasını araşdırmaq
- I) cümlənin məqsəd və intonasiyaya görə növlərini müəyyənləşdirmək
- I) sözlərin söz birləşmələrinin yaranmasındakı rolunu müəyyənləşdirmək
- I) sözyaratmanın yollarını araşdırmaq

108.

Nitq fəaliyyəti dedikdə nə başa düşürsünüz?

- I) terminlərdən istifadə etməklə elmiliyin gözlənilməsi
- I) nitqin təzahürü üçün lazım gələn ictimai, psixoloji və fizioloji aktların sistemi
- I) nitqin ədəbi tələffüz baxımından dəqiqliyi
- I) obrazlılıq və məcazilikdən geniş istifadə edilməsi
- I) fikrin ifadəsi üçün bilavasitə tələb olunan obrazlı dil vasitələrini tapmaq

109.

Nitq mədəniyyəti fənninin hansı elmlərlə əlaqəsi vardır?

- I) məntiq, dilçilik, mətnşünaslıq, antropologiya
- I) ədəbiyyat, coğrafiya, tarix, psixologiya
- I) psixologiya, biologiya, fizika, məntiq
- I) dilçilik, ədəbiyyat, psixologiya, tarix, məntiq
- I) dilçilik, ədəbiyyat, pedaqogika, estetika, riyaziyyat

110.

Nitq mədəniyyəti fənni ilə dilçiliyin hansı bölmələri bağlıdır?

- I) riyazi dilçilik, frazeologiya, morfologiya, üslubiyyat
- I) fonetika, onomalogiya, morfologiya, leksika, sintaksis
- I) qədim yazılı abidələrin dili, leksika, semantika, üslubiyyat
- I) orfoepiya, orfoqrafiya, frazeologiya, antropoloji dilçilik
- I) fonetika, orfoepiya, leksika, frazeologiya, qrammatika

111.

Nitq fasiləsi haqqında verilən fikirlərdən biri yanlışdır.

- I) Nitq fasiləsi həm də psixoloji funksiya daşıyır.
- I) Nitq fasiləsində normal tənəffüsün böyük rolu var.
- I) Nitq fasiləsi məntiqi funksiya daşıyır.
- I) Nitq fasiləsi yalnız danışan üçün əhəmiyyətlidir.
- I) Nitq fasiləsi həm əlaqələndirici, həm də birləşdirici xarakterə malikdir.

112.

Məntiqi fasilə ilə bağlı fikirlərdən biri yanlışdır.

- I) Bu fasilə bəzən nitqdə yaranan dolaşıqlıqları aradan qaldırır.
- I) Nitqi məntiqi məna daşıyan hissələrə bölür.
- I) Bu fasilələnin köməkliyi ilə fikir dinləyicinin diqqətinə çatdırılır.
- I) Bu əlaqəyə əlaqələndirici, yaxud birləşdirici fasilə də deyilir.
- I) Bu fasilə yazıda, adətən, çox nöqtə ilə göstərilir.

113.

☐ xəbərdaredici intonasiya
☐ tamamlayıcı intonasiya
☐ sadalayıcı intonasiya
☐ yüksək intonasiya
☐ alçaq intonasiya

1) məntiqi vurğu nitqdə məna dəqiqliyi, məqsədin anlaşılməsi deməkdir.
2) məntiqi vurğulu söz cümlənin mənacə fərqlənən vahididir.
3) məntiqi vurğulu söz danışanın məqsədini qabarıqlaşdırən vahiddir.
4) məntiqi vurğulu söz yalnız xəbərin əvvəlində gəlməlidir və sabit vurğudur.
5) məntiqi vurğu cümlədə hər dəfə yeni söz üzərinə düşəndə xüsusi məna çaları əmələ gətirir.

1) ki ədatı ilə işlənən sözlər məntiqi vurğu tələb etmir.
2) cümlədə həmcins üzvlərin hər biri məntiqi vurğu qəbul edir.
3) ümumiləşdirici sözlər məntiqi vurğu ilə deyilir.
4) xitablar məntiqi vurğulu olur.
5) xüsusiləşmələr məntiqi vurğu ilə oxunur.

1) Sual cümlələrindəki sual əvəzlilikləri məntiqi vurğulu olur.
2) Da, də bağlayıcıları ilə işlənən sözlər məntiqi vurğu ilə tələffüz olunur.
3) Sual cümlələrindəki sual ədətləri ilə işlənən sözlər məntiqi vurğu tələb etmir.
4) Qarşılaşdırılan zidd mənalı sözlər məntiqi vurğulu olur.
5) Tərzi - hərəkət zərfləri çox vaxt məntiqi vurğulu olur.

1) zərflikdən əvvəlki söz 1) xəbərdən əvvəlki söz 1) mübtədadan əvvəlki söz
1) təyindən əvvəlki söz 1) tamamlıqdan əvvəlki söz

I) vurğu, intonasiya I) vurğu, leksik məna I) intonasiya, tembr
I) tembr, vurğu I) diksiya, leksik məna

119.

Vurğuya dair normalarla bağlı fikirlərdən biri yanlışdır.

- I) Dünyü dillərində vurğu özünü müxtəlif şəkildə büruzə verir.
- I) Aınma sözlərdə vurğunun düzgün işlədilməsi ədəbi dil normalarına daxildir
- I) Azərbaycan ədəbi dilində orfoepik normalardan biri kimi vurğu sözün son hecasına düşmür.
- I) Vurğu normalarına əməl olunması ən zəruri nitq mədəniyyəti əlamətidir.
- I) Alman və rus ədəbi dilinin vurğu normalarına görə vurğu sərbəstdir.

120.

İntonasiya qaydalarının pozulması ilə bağlı qüsurlara yol veriləndə mədəni nitqin hansı tələbi pozulur ?

- I) dəqiqlik I) düzgünlük I) sadəlik I) təmizlik I) aydınlıq

121.

Ton, vurğu, pauza nəyin elementləridir?

- I) məntiqin I) sintaktik fiqurların I) məqsədin
- I) intonasiyanın I) aforizmin

122.

Nitqin ifadəliliyində əsas ünsürlərdən biri olan intonasiya haqqındakı fikirlərdən hansı düzgündür?

- I) İntonasiyanın əsas əlaməti dil vahidinin müxtəlif səs tempində, emosional çalarlıqda tələffüz edilməsidir.
- I) İntonasiya natiqlik sənətində əsas vasitə ola bilməz.
- I) Yalnız intonasiya vasitəsilə cümlə yarana bilməz.
- I) Cümlənin müxtəlif tiplərə ayrılmasında intonasiyanın rolu yoxdur.
- I) İntonasiya fransız sözü olub, “zıngrov” deməkdir.

123.

Verilənlərdən biri intonasiyanın ünsürü deyil.

- I) vurğu I) qrammatik formalar I) fasilə I) ritm I) tembr

124.

Nitqin ahəngliyi, ritmi, nitqin tempi və ya sürəti, intensivliyi, məntiqi vurğusu, tembri kimi hadisələrin məcmuundan ibarət mürəkkəb dil hadisəsi adlanır:

- I) ara söz I) intonasiya I) ahəng qanunu I) xitab I) ara cümlələr

125.

Bir sözün müxtəlif mənə çalarlarında başa düşülməsi nə ilə bağlıdır?

- I) sinonimliyi ilə I) sözün poetikliyi ilə I) intonasiya ilə
 I) təkmənalılığı ilə I) antonimliyi ilə

126.

Şifahi nitqdə ifadə olunan cümləni yazarkən onun durğu işarələri nəyin əsasında müəyyənləşdirilir:

- I) baş üzvlərin I) söz sırasının I) ahəng qanununun
 I) intonasiyanın I) ikinci dərəcəli üzvlərin

127.

Bu vasitə nitqdə elə incə emosional münasibətlər yaradır ki, heç bir formal əlamət onu yarada bilməz . Bu əlamət nədir ?

- I) pauza I) vurğu I) intonasiya I) nida I) ritorik sual

128.

Söz vurğusunun fonetik vəzifəsi nədən ibarətdir?

- I) Sözlərdə forma gözəlliyi yaradır.
 I) Yeni məna əmələ gətirir.
 I) Səsin həyəcanlı vurğu ilə tələffüzüdür.
 I) Səsin yüksək tempidir.
 I) Səsin aşağı tonla tələffüzüdür.
 I) fonetik vəzifə daşımır.

129.

Söz vurğusunun fonosemantik vəzifəsi nədən ibarətdir?

- I) Səsin aşağı tonla tələffüzüdür.
 I) Səsin öz məxrəcinə uyğun şəkildə tələffüz olunmasıdır.
 I) Sözlərdə forma gözəlliyi yaradır.
 I)Yeni məna əmələ gətirir.
 I)Fonosemantikvəzifə daşımır.

130.

Bunlardan ikisi ədəbi tələffüzün məzmununda xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

- I) İntonasiya, tembr I) Diksiya, məntiqi vurğu I) Vurğu, intonasiya
 I) Tembr, söz vurğusu I) Diksiya, leksik məna

131.

Ahəng qanunu pozulmuş əsl Azərbaycan sözləri hansılardır?

- I) təqdimat, insan, həyat B cəsarət, rəşadət, mətanət
 I) məlahətli, xülasə, bəyanat I) sədaqət, bülbül, siyasət

I) ilan, inam, elat

132.

Nitqin ifadəliliyində əsas ünsürlərdən biri olan intonasiya haqqındakı fikirlərdən hansı düzgündür?

I) İntonasiyanın əsas əlaməti dil vahidinin müxtəlif səs tempində, emosional çalarlıqda tələffüz edilməsidir.

I) İntonasiya natiqlik sənətində əsas vasitə ola bilməz.

I) Yalnız intonasiya vasitəsilə cümlə yarana bilməz.

I) Cümlənin müxtəlif tiplərə ayrılmasında intonasiyanın rolu yoxdur.

I) İntonasiya fransız sözü olub, “zıncrov” deməkdir.

133.

Nitqin emosionallığını təmin edən başlıca amil hansıdır?

I) ədəbi dildə danışmaq

I) orfoepik qaydaya əməl etmək

I) orfoqrafiya qaydasına əməl etmək

I) diksiyaya əməl etmək

I) intonasiya

134.

Bunlardan biri sözlərdə yeni məna əmələ gətirir və fonesemantik vəzifə daşıyır.

I) pauza

I) emfatik vurğu

I) məntiqi vurğu

I) söz vurğusu

I) temp

135.

Bu vasitə nitqdə elə incə emosional münasibətlər yaradır ki, heç bir formal əlamət onu yarada bilməz. Bu əlamət nədir?

I) pauza

I) vurğu

I) intonasiya

I) nida

I) ritorik sual

136.

Vurğunun növlərindən biri səhv göstərilmişdir.

I) heca vurğusu

I) həyəcanlı vurğu

I) məntiqi vurğu

I) söz vurğusu

I) leksik vurğu

137.

İntonasiya nitqin hansı tələbini yerinə yetirir?

I) ifadəlilik

I) təmizlik

I) dəqiqlik

I) sadəlik

I) aydınlıq

138.

Nitq zamanı vurğu hansı tələbi yerinə yetirir?

- I) təbiilik I) intonasiya I) aydınlıq I) dəqiqlik I) təmizlik

139.

Nitqin emosionallığını təmin edən başlıca amil hansıdır?

- I) ədəbi dildə danışmaq
I) orfoepik qaydaya əməl etmək
I) orfoqrafiya qaydasına əməl etmək
I) diksiyaya əməl etmək
I) intonasiya

140.

Nitq fasiləsi haqqında verilən fikirlərdən biri yanlışdır.

- I) Nitq fasiləsi həm əlaqələndirici, həm də birləşdirici xarakterə malikdir.
I) Nitq fasiləsində normal tənəffüsün böyük rolu var.
I) Nitq fasiləsi məntiqi funksiya daşıyır.
I) Nitq fasiləsi həm də psixoloji funksiya daşıyır.
I) Nitq fasiləsi yalnız danışan üçün əhəmiyyətlidir.

141.

Hansı düzgün deyil

- I) Nitq mədəniyyəti geniş anlayış olub insan mədəniyyətinin çox mühüm tərkib hissəsi kimi başa düşülür.
I) "Mədəniyyət" sözü dilimizə ərəb dilindən keçmişdir, "şəhər" mənasında olan "mədinə" sözündəndir
I) Nitq mədəniyyətinə yiyələnmək üçün dilin lüğət tərkibinə dərinlən bələd olmaq lazımdır.
I) Nitq əsasdır, dil ondan törəmədir.
I) Nitq mədəniyyəti dil normalarının məcmusu kimi təzahür tapır.

142.

Nitq mədəniyyətinin ən mühüm şərti nədir?

- I) ədəbi dilin normalarına riayət etmək
I) terminlərdən istifadə etmək
I) obrazlılıq və məcazilikdən istifadə etmək
I) yığcamlıq, sadəlik tələblərinə əməl etmək
I) nitqin ədəbi tələffüz baxımından dəqiqliyinə əməl etmək

143.

Söz vardır kəsdirər başı,
Söz vardır kəsər savaşı.

Bu misraların müəllifi kimdir?

- I) İmadəddin Nəsimi I) Nizami Gəncəvi I) Məhəmməd Füzuli
 I) Şah İsmayıl Xətai I) Əfzələddin Xəqani

144.

Müasir Azərbaycan ədəbi dilinin normaları haqqında deyilənlərdən biri səhvdir:

- I) İltisatilik ədəbi dildə əsas şərt kimi gözlənilir.
 I) Orfoepik və orfoqrafik normalar dilimizin fonetik və qrammatik normaları əsasında yaranır
 I) Türk dillərinin iltisatı quruluşa malik olması onların ədəbi normalarının xarakterini, tipologiyasını müəyyən edir.
 I) Ədəbi dilin normaları bir sistem olsa da, onların müstəqilliyi yoxdur.
 I) Ədəbi dilin birinci keyfiyyəti onun müəyyən normalara malik olmasıdır

145.

Azərbaycan ədəbi dilinin normaları haqqında fikirlərdən biri düzgündür:

- I) Müasir Azərbaycan ədəbi dilinin normaları bu dilin dialekt, yaxud şivələrinə məxsus normalardan və xalq danışığı dilindəki qeyri – sabit normalardan fərqlənir
 I) Fonetik normada dəyişmə tez olur
 I) Dilin xarici quruluşunu onun fonetikasi, leksikası və qrammatikası təşkil edir
 I) Ədəbi dilin normaları bir sistem olsa da, onların müstəqilliyi də vardır.
 I) Fonetik və qrammatik (morfoloji) normalar orfoqrafik və orfoepik normaları əsasında yaranır.

146.

Ədəbi dil haqqındakı fikirlərdən biri yanlışdır.

- I) Ədəbi dildə nitqin sərbəstliyi əsasdır.
 I) Ədəbi dil inkişafı ilə bağlı müəyyən qədər dəyişir.
 I) Ədəbi dil həm fonetik, həm qrammatik, həm də leksik normalara əsaslanır.
 I) Ədəbi dil hamının başa düşdüyü dildir.
 I) Ədəbi dildə məhəlli xarakterli sözlərə yer verilmir.

147.

Fonetik norma nə vaxt pozulur:

- I) Məntiqi vurğunun yeri dəyişdikdə.
 I) Orfoqrafik, yaxud orfoepik norma pozulduqda.
 I) Cümlədə söz sırası pozulduqda.
 I) Mübtəda və xəbər arasında uzlaşma pozulduqda.
 I) Yazıda və ya nitqdə hər hansı bir söz düzgün və yerində işlədilmədikdə

148.

Hansında assimilyasiya (uyuşma) hadisəsi baş vermişdir:

- I) əlbəttə = əlbətdə I) səkkiz = səkgiz I) müşkül = müşgül
 I) yavaşca = yavacca I) doqquz-dokquz

149.

Hansında assimlyasiya (uyuşmı) yoxdur:

- I) müşkül = müşgül I) məndən = mənnən I) qarlar = qarrar
I) dinməz = dimməz I) yavaşca = yavacca

150.

Bunlardan biri fonetik hadisə deyil:

- I) assimilyasiya I) dissimilyasiya I) inversiya I) eliziya I) metateza

151.

Aşağıdakılardan biri dissimlyasiya deyil:

- I) əlbəttə = əlbətdə I) səkkiz = səkgiz I) toqqa = tokqa
I) onlar = onnar I) saqqal = sakqal

152.

Assimlyasiya :

- I) Səslərin məxrəc və akustik cəhətdən bir-birinə yaxınlaşıb uyğunlaşmasına deyilir
I) Sözdəki eynicinsli səslərin birinin digərinə təsir edərək onu başqa səsə çevirməsinə deyilir.
I) Sonu saitlə bitən sözlərə saitlə başlayan şəkilçi qoşulduqda iki sait arasına müəyyən bir samit artırılmasına deyilir.
I) Sözü tərkibində səslərin bir-biri ilə yerini dəyişməsinə deyilir.
I) Sözdə dilin və dodaqların vəziyyətinə görə saitlərin bir-birini izləməsinə deyilir.

153.

Uyğunluğu müəyyən edin:

- I) layihə – lahiyə I) sinif – sin(i)f + in – sinfin
I) gözlə + (y)ən I) dinməz-dimməz

1. Assimlyasiya 2. Səsartımı 3. Səsdüşümü 4. Metateza

- I) a-4, b-2, c-1, d-3 I) a-4, b-3, c-2, d-1 I) a-1, b-2, c-3, d-4
I) a-3, b-2, c-4, d-3 I) a-4, b-2, c-3, d-1

154.

Danışiq zamanı “Kiprik-kirpik” dəyişməsi aşağıdakılardan hansına aiddir:

- I) Metateza (yerdəyişmə)
I) Assimlyasiya (uyuşmı)
I) Dissimlyasiya (səs fərqləşməsi)
I) Səsdüşümü (eliziya)
I) Səsartımı (protez)

155.

Hansında eliziya (səsdüşümü) hadisəsi baş vermişdir:

I) məşhur – məhşur	I) əmir – əmrin	I) nənə - nənəsi
I) atlar-atdar	I) gözlə-gözləyən	

156.

Çəmənlər, bağçalar, bağlar sararsa,
Fəzalar dönərək sular qararsa,
Hər şeyi bir ölüm qorxusu sarsa
Əyilməm bir daha.... (S.Vurğun)

Misralarda hansı fonetik hadisəyə rast gəlinir:

- I) proteza I) eliziya I) assimliyasiya I) dissimilyasiya I) metateza

157.

Çox nəstə sifətdə zahir olmaz,
Görsət üzünü bizə nəhani. (Xətai)

Verilmiş misralarda hansı fonetik hadisəyə rast gəlinir:

- I) Metateza (səs yerdəyişməsi)
I) Eliziya (səs düşümü)
I) Proteza (səs artımı)
I) Disimlyasiya (səs fərqlənməsi)
I) Assimlyasiya (səs uyuşması)

158.

Biri yalnızdır:

- I) Sözdə dilin və dodaqların vəziyyətinə görə saitlərin bir-birini izləməsinə saitlərin ahəngi deyilir.
I) Dilarxası ahənginə görə sözdə və sözə qoşulan şəkilçilərdəki saitlərin hamısı dilarxası (qalın) sait olmalıdır
I) Dilimizdəki sözlərə şəkilçi qoşularkən şəkilçidəki sait həmin sözün ilk hecasındakı saitle həmahəngləşir.
I) Sözdə kar samitlərin kar, cingiltili samitlərin isə cingiltili samitləri izləməsinə samitlərin ahəngi deyilir.
I) Xitab cümlədə müraciət olunanı bildirir.

159.

Hansı yanlışdır:

- I) Müasir Azərbaycan ədəbi dilində vurğunun başlıca olaraq üç növü vardır:
1) heca vurğusu; 2) məntiqi vurğu; 3) həyəcanlı vurğu

- I) Sözdəki hecalar onları təşkil edən səslərin sayına, xüsusən samitlərin miqdarına görə və yerlərinə görə bir-birindən fərqlənir.
I) Sonu saitle bitən hecalara açıq heca deyilir
I) Sözü tərkibində səslərin bir-biri ilə yerini dəyişməsinə eliziya deyilir

160.

Biri alliterasiyaya aid edilə bilməz:

- I) Nitqdə ahəngdarlığı gücləndirmək məqsədilə eyni və ya səs məxrəci yaxın olan samit səslərin təkrarı
I) Avaz yaratmaq məqsədilə eyni səsin təkrar edilməsi.
I) Alliterasiyaya şifahi xalq ədəbiyyatında rast gəlinmir.
I) Alliterasiya bədii ahəng və intonasiyanı qüvvətləndirmək, habelə əyaniliyi canlandırmaq məqsədi daşıyan ifadə vasitəsidir
I) Fonetik səviyyədə bədii üslubun göstəricilərindən biridir.

161.

*Birdən-birə qalxarmı dağ?
Daş üstünə gələr bir daş.
Təpə qalxıb dağa dönər
Yavaş-yavaş. (Xəlil Rza Ulutürk)*

Misralarda hansı fonosemantik əlamətə rast gəlinir:

- I) alliterasiya I) assonas I) assimlyasiya I) dissimlyasiya I) eliziya

162.

Şifahi nitqdə ifadə olunan cümləni yazarkən onun durğu işarələri nəyin əsasında müəyyənləşdirilir?

- I) söz sırasının I) baş üzvlərin I) intonasiyanın
I) ahəng qanunun I) vurğunun

163.

Nitqin ahəngliyi, ritmi, tempi, tembri, intensivliyi, məntiqi vurğusu kimi hadisələrin məcmuyundan ibarət mürəkkəb dil hadisəsi adlanır:

- I) xitab I) intonasiya I) ahəng qanunu I) ara söz I) vurğu

164.

İntonasiya cümlədə hansı mənanın ifadəsinə xidmət edir?

- I) Leksik mənalının
I) Sintaktik mənalının
I) Qrammatik mənalının
I) Həm leksik və həm qrammatik mənalının
I) Bütün mənalının

165.

Müasir Azərbaycan dilindəki fonetik hadisə və qanunlar sırasına aid edilə bilməz:

- I) assimilyasiya I) dissimilyasiya I) səsartımı
- I) sintaksis I) cingiltiləşmə qanunu

166.

Uyğunluğu müəyyən edin:

1. assimilyasiya 2. dissimilyasiya 3. proteza 4. metateza 5. Eliziya

- I) səs artımı I) səs düşümü I) yerdəyişmə I) səs fərqləşməsi I) uyuşma

I) 1-E, 2-D, 3-A, 4-C, 5-B

I) 1-A, 2-E, 3-D, 4-C, 5-B

I) 1-E, 2-D, 3-C, 4-B, 5-A

I) 1-B, 2-D, 3-A, 4-B, 5C

I) 1-B, 2-D, 3-C, 4-A, 5-E

167.

Hansı tip intonasiyada sadalama olur?

- I) xəbərdaredici intonasiya
- I) yüksək intonasiya
- I) sadalayıcı intonasiya
- I) alçaq intonasiya
- I) tamamlayıcı intonasiya

168.

Sadalayıcı intonasiya hansı sözlərin arasında işlənir?

- I) zərflər və xəbərin
- I) mübtəda və xəbərin
- I) təyin və tamamlığın
- I) həmcins üzvlərin
- I) heç biri düz deyil

169.

“ Göynən gedən beş durnalar,
Bizim ellər yerindəmi? ” misralarda ədəbi dilin hansı norması pozulub?

- I) Orfoqrafik, morfoloji I) Orfoepik I) Sintaktik
- I) Leksik I) Orfoqrafik

170.

Məntiqi vurğu haqqında deyilmiş fikirlərdən biri düzgün deyil.

- I) Məntiqi vurğulu söz yalnız xəbərin əvvəlində gəlməlidir və sabit vurğudur.
- I) Məntiqi vurğulu söz cümlənin mənacə fərqlənən vahiddir.
- I) Məntiqi vurğulu söz danışanın məqsədini qabarıqlaşdıran vahiddir.
- I) Məntiqi vurğu nitqdə məna dəqiqliyi, məqsədin anlaşılması deməkdir.
- I) Məntiqi vurğu cümlədə hər dəfə yeni söz üzərinə düşəndə xüsusi çalar əmələ gətirir.

171.

Əgər sözdə vurğunun yeri düzgün müəyyənəlmərsə, mədəni nitqin hansı norması pozulur?

- I) morfoloji I) orfoqrafik I) semantik I) üslubi I) orfoepik

172.

Bunlardan biri sözlərdə yeni məna əmələ gətirir və fonesemantik vəzifə daşıyır.

- I) pauza I) emfatik vurğu I) məntiqi vurğu I) söz vurğusu I) temp

173.

Bu vasitə nitqdə elə incə emosional münasibətlər yaradır ki, heç bir formal əlamət onu yarada bilməz. Bu əlamət nədir?

- I) pauza I) vurğu I) intonasiya I) nida I) ritorik sual

174.

Bu ünsür nitqin ifadəliliyində ən mühüm amillərdəndir. Nitq zamanı zəruri fizioloji tələbatın nəticəsi kimi baş verir, danışanın nitq orqanlarının müəyyən sakitliyi yaranır. Bu ünsür nədir?

- I) ton I) tələffüz I) vurğu I) fasilə I) tembr

175.

Xüsusi intonasiya ilə fərqlənənlərdən doğru olmayanları müəyyən edin:

- 1) ara sözlər 2) xitablar 3) cümlə üzvləri 4) ara cümlələr 5) əvəzlik qəliblər

- I) 3,5 I) 2,4 I) 1,2 I) 3,4 I) 1, 4

176. Verilənlərdən hansının intonasiyası fərqlənir,

- 1) ara sözlər 2) xitablar 3) cümlə üzvləri 4) ara cümlələr 5) əvəzlik qəliblər

- I) 1,3,5 I) 2,3,5 I) 3,4,5 I) 1,2,4 I) 1, 2, 5

177.

“Onun çox yüksək hafizəsi var” cümləsində ədəbi dilin hansı norması pozulub?

- I) Morfoloji I) Sintaktik I) Leksik I) Üslubi I) Fonetik

178.

Verilmiş sözlərin birində vurğunun yerini dəyişməklə məna dəyişikliyi yaranır.

I) yazarsa I) dimdik I) çiskin I) çirkin I) elə

179.

Orfoqrafiya qaydalarının pozulması nəticəsində baş verən qüsurlar aşağıdakı hallarda özünü göstərir. Biri yanlış verilmişdir.

I) Alınma sözlərin yazılışında
I) Xüsusi isimlərin yazılışında
I) Mürəkkəb sözlərin yazılışında
I) Söz və ifadələrin yerində işlədilməməsində
I) İxtisasların yazılışında

180.

“Lalənin çox yüksək boyu var” cümləsində ədəbi dilin hansı norması pozulub?

I) Orfoepik I) Fonetik I) Morfoloji I) Sintaktik I) Leksik

181.

Verilmiş sözlərdən birinin yazılışı səhvdir:

I) aristokrat I) ansambl I) arxeoloq I) analitik I) alleqoriya

182.

Sözün mənasını yaxşı bilmək və onu düzgün işlətmək hansı nitq normasının tələbidir?

I) leksik-fonetik I) leksik I) fonetik I) morfoloji I) qrammatik

183.

“Zahirdə özünü sadə göstərirdi” cümləsində “zahirdə” sözünü bunlardan hansı ilə əvəz etmək olar?

I) qohumlar arasında I) daxildə I) xaricdə
I) yadlar arasında I) üzdə

184.

“Bu alicənab qadını tanıdıqca məndə ona qarşı yüksək maraq oyandı” cümləsində hansı norma pozulub?

I) üslubi I) morfoloji I) orfoepik I) orfoqrafik I) leksik

185.

“Anam başımın üstündə dua deyirdi” cümləsində nitqin hansı norması pozulub?

I) qrammatik I) leksik-qrammatik I) fonetik I) leksik I) morfoloji

186.

Verilmiş sözlərin hansında şəkilçi vurğu qəbul etmir?

I) anamgil I) gəldilər I) yazıçının I) əkinçilərdən I) almalarda

187.

Cərgələrin hansında ümumi vurğusu ikinci sözün üzərinə düşən mürəkkəb söz verilib?

I) dava-dərman I) Ağsu I) ağacdələn I) dərə-təpə I) gecə-gündüz

188.

“Mən səni muzeydə dünən gördüm” cümləsində məntiqi vurğu hansı sözün üzərinə düşür?

I) Muzeydə I) Gördüm I) Mən I) Səni I) Dünən

189.

Məntiqi vurğu haqqında deyilmiş fikirlərdən biri düzgün deyil.

- I) Məntiqi vurğulu söz yalnız xəbərin əvvəlində gəlməlidir və sabit vurğudur.
- I) Məntiqi vurğulu söz cümlənin mənacə fərqlənən vahiddir.
- I) Məntiqi vurğulu söz danışanın məqsədini qabarıqlaşdıran vahiddir.
- I) Məntiqi vurğu nitqdə məna dəqiqliyi, məqsədin anlaşılması deməkdir.
- I) Məntiqi vurğu cümlədə hər dəfə yeni söz üzərinə düşəndə xüsusi çaları əmələ gətirir.

190.

Bəndlərin birində sözlərin tələffüzü düzgün verilməyib.

- I) [sümbül], [əlaç], [gözdüyür]
- I) [nöksan], [aftobus], [qanat]
- I) [zənbil], [sünbül], [avtomat]
- I) [məksəd], [zəyif], [mə:llim]
- I) [hambal], [nəniyə], [oğlannar]

191.

Bu norma dilin fonetik quruluşu, xüsusilə də onun xarakterik əlaməti olan ahəng qanunu ilə müəyyən edilir. Bu ədəbi dilin hansı normasıdır?

I) sintaktik I) leksik I) morfoloji I) fonetik I) onomastik

192.

Bunlardan ikisi ədəbi tələffüzün məzmununda xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

- I) İntonasiya, tembr I) Diksiya, məntiqi vurğu
I) Vurğu, intonasiya I) Tembr, söz vurğusu
I) Diksiya, leksik məna

193.

Cümlələrdə ədəbi dilin hansı norması pozulub?

- 1-Hər dəfə onun bu halını görəndə könlüm ağrıyırdı.
2-Qapının zəngi yavaşcadan döyüldü.
3-Kartofu yaxşıca qovurub gətirdi

- I) leksik I) morfoloji I) orfoqrafik I) sintaktik I) orfoepik

194.

“Mən bu ilki yay tətilində atamnan Türkiyəyə siyahətə gedəcəyəm” cümləsində neçə yerdə ədəbi dilin orfoqrafik norması pozulub?

- I) üç I) iki I) səhv yoxdur I) bir I) beş

195

Ədəbi dilin bu normasında sözlərin məna dəqiqliyi, çoxmənalılıq, məna dəyişmələri, məna qruplarına və s. dair normalar nəzərdə tutulur.

- I) Semantik norma I) Frazoloji norma
I) Morfoloji norma I) Fonetik norma I) Onomastik norma

196.

Qədim yer adlarının, qəbilə, tayfa, xalq, şəxs, dağ, dərə və s. adlarının düzgün yazılış və tələffüz formalarının sabitləşməsi bu normanın başlıca əlamətidir.

- I) Semantik norma I) Onomastik norma
I) Orfoqrafik norma I) Sintaktik norma I) Üslubi norma

197.

Əgər mədəni nitqdə “dilçilik” termini əvəzinə “lisaniyyat” işlənirsə, hansı norma pozulmuş sayılır?

- I) Fonetik I) Onomastik I) Leksik I) Morfoloji I) Üslubi

198.

Mədəni nitqdə süni şəkildə yeni sözlər yaratmaq xatirinə “titrənc” (zəlzələ), “uzaqqör” (teleskop), “toplantay” (dövlət) və s. sözləri işlədilsə, hansı norma pozulmuş olur?

- I) Üslubi I) Morfoloji I) Fonetik I) Leksik I) Pozulmur

199.

Əgər sözdə vurğunun yeri düzgün salınmırsa, mədəni nitqin hansı norması pozulur?

I) Morfoloji I) Orfoqrafik I) Semantik I) Üslubi I) Orfoepik

200.

Sözün ədəbi dildəki yazılış qaydası bu normanın əsasını təşkil edir. Bu, hansı normadır?

I) orfoqrafik I) orfoepik I) fonetik I) üslubi I) leksik

201.

Ədəbi dil normaları müəyyənləşdirilərkən əsas götürülən meyarlar hansılardır?

I) işləklilik, dürüstlük, könüllülük, səlislik
I) işləklilik, təbiilik, ahəngdarlıq, asanlıq
I) könüllülük, dürüstlük, səlislik, zərurilik
I) asanlıq, vahidlik, sabitlik, təbiilik
I) təbiilik, işləklilik, zərurilik, sabitlik

202.

Aşağıdakı fikirlərdən hansı düzgün deyil?

I) Orfoqrafik norma xalq tərəfindən müəyyən edilir.
I) Orfoqrafiyada üç prinsip əsas götürülür.
I) Orfoqrafik qaydalar vahiddir.
I) Orfoqrafik qaydalar mümkün qədər sabit olur.
I) Orfoqrafik qaydalara riayət etmək hamı üçün məcburidir.

203.

Ədəbi dilin normaları kimi verilənlərdən biri doğru deyil.

I) sintaktik normalar I) dövlət quruluşuna dair normalar
I) frazeoloji normalar I) derivatoloji normalar I) semantik normalar

204.

“Norma” sözünün dilçilikdə ifadə etdiyi məna hansıdır?

I) kəmiyyət, çəki I) ölçü, miqdar I) qayda və hadisələrin cəmi
I) dərəcə, əlamət I) heç biri

205.

Ümumxalq dili neçə tərkib hissəyə bölünür?

I) dialekt və şivə I) rəsmi və kütləvi I) şifahi və yazılı
I) ədəbi və danışiq dili I) dialekt və jarqon

206.

Ədəbi dilin normalarının müəyyənləşdirilməsində əsas götürülən meyarlardan biri səhvdir:

- I) zərurilik I) təbiilik I) işləklik I) sabitlik I) könüllülük

207.

Verilənlərdən biri ədəbi dilin əlamətlərinə aid edilə bilməz.

- I) ədəbi dil milli dilin formalaşmasında heç cür rol oynaya bilməz.
I) ədəbi dilin ədəbi-mədəni səciyyəliliyi onun yüksək əlamətlərindəndir.
I) ədəbi dil normalaşdırılmış ünsiyyət vasitəsidir.
I) ədəbi dil tarixən əldə olunmuş ümummədəni nailiyyətlərin saxlanılmasında xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.
I) ədəbi dil şifahi və yazılı formalara malikdir.

208.

Ədəbi və danışiq dili bütövlükdə nəyi əmələ gətirir?

- I) şivələri I) dialekti I) ümumxalq dilini I) bədii dili I) elmi dili

209.

Biri leksik normalara daxil deyil:

- I) terminlərdən istifadə I) sözün seçilib yerində işlədilməsi
I) yeni sözlərin işlədilməsi I) düzgün yazı qaydaları
I) alınma sözlərdən istifadə

210.

Fonetik, leksik, qrammatik və s. qayda-qanunlara əməl olunması nitq mədəniyyətinin hansı şərtinə aiddir?

- I) düzgünlük I) münasiblik I) yığcamlıq I) dəqiqlik I) ifadəlilik

211.

“Camaatlar meydana tərəf axışırdı”. Cümlədə ədəbi dilin hansı norması pozulub?

- I) Morfoloji I) Sintaktik I) Leksik I) Fonetik I) Üslubi

212.

“Yarışa sən və Əsmər getməlidir” cümləsində ədəbi dilin hansı norması pozulub?

- I) Orfoqrafik I) Sintaktik I) Leksik I) Üslubi I) Orfoepik

213.

“Məlikməmməd bu üç almaları qızlara verdi” cümləsində ədəbi dilin hansı norması pozulub?

I) Fonetik I) Leksik I) Üslubi I) Qrammatik I) Orfoepik

214.

“Zülmə dözməyən ordu üsyan qaldırdılar” cümləsində ədəbi dilin hansı norması pozulub?

I) Orfoepik I) Leksik I) Fonetik I) Üslubi I) Sintaktik

215.

“İpək tora halqa salma dəmirdən,
Aydı, gündü, gəlib keçir ömürdən” (A. Alı). Misralarda ədəbi dilin hansı norması pozulub?

I) Leksik I) Qrammatik I) Orfoepik I) Üslubi I) Fonetik

216.

“Yarpaqlar payızda tökülürlər” nümunəsində ədəbi dilin hansı norması pozulub?

I) Fonetik I) Morfoloji I) Leksik I) Sintaktik I) Üslubi

217.

Xəbər mübtəda ilə uzlaşmırsa, ədəbi dilin hansı norması pozulur?

I) Orfoqrafik I) Morfoloji I) Fonetik I) Leksik I) Sintaktik

218.

Qrammatik normanın pozulduğu cümlə hansıdır?

- I) Gənc alim tribunaya qalxdı.
- I) Şirin bir xatirə tək qalacaqdır dünyada
Sevərək yaşayanlar, sevilərək ölənlər.
- I) Sənubər kəndə, babasıgilə qonaq gəlmişdir.
- I) Uşaqlar Səlim babadan çox şey öyrəndilər.
- I) Kəndin qərbindəki dərin dərələr yaz gəlində göy otlarla örtülərdi.

219.

“Mən, sən və müəllimlər iclasda iştirak edəcəklər” cümləsində ədəbi dilin hansı norması pozulub?

I) Fonetik I) Leksik I) Morfoloji I) Sintaktik I) Üslubi

220.

“O, mənə dostumdan narazılığını bildirdi” cümləsində nitqin hansı norması pozulub?

I) Leksik, sintaktik I) Sintaktik I) Leksik I) Fonetik I) Morfoloji

221.

“Çatışmazlıq”, “görməməzlik” sözlərində hansı norma pozulub?

I) sintaktik I) morfoloji I) fonetik I) leksik I) üslubi

222.

“Arzularım yuva salmış hər budaqda, hər yarpaqda” misrasında ədəbi dilin hansı norması pozulmuşdur?

I) üslubi I) sintaktik I) leksik I) orfoqrafik I) orfoepik

223.

“Sırğa elə bunu, as qulağunda. Bildün?” Bu cümlədə ədəbi dilin hansı norması pozulub?

I) sintaktik I) morfoloji, orfoepik I) sintaktik, orfoqrafik
I) orfoqrafik I) leksik, orfoqrafik

224.

Morfoloji norma hansı cərgədə pozulmuşdur?

I) Sözü qüdrəti I) Bağımızdakılardan yığmışam
I) Çayın suyu I) Qapının cəftəsi I) Dilə düşmək

225.

*“Şairim! Aç, payla söz xəzinəni,
Şeiriyyət ilhama çağırır məni”* (S.Vurğun).).

Misralarda ədəbi dilin hansı norması pozulub?

I) Üslubi I) Morfoloji I) Fonetik I) Leksik I) Sintaktik

226.

Ədəbi dilin qrammatik normasının əsas tələbini göstərin.

I) Sözü düzgün tələffüz etmək və düzgün yazmaq
I) Sözü mənasına bələd olmaq, onu düzgün işlətmək
I) Milli sözləri daha çox işlətmək
I) Sözlər və cümlələr arasındakı əlaqələrin nitqdə düzgün qurulması
I) Məhəlli, yerli sözləri nitqdə işlətmək

227.

Nitqdə müəyyən miqdar saylarından sonra gələn isimlər cəmdə işlədilsə, bu halda ədəbi dilin hansı norması pozulub?

I) fonetik və leksik I) leksik
I) leksik və qrammatik I) fonetik I) qrammatik

228.

“Camaat Mirvari meydanına toplaşırdılar” cümləsində ədəbi dilin hansı norması pozulmuşdur?

I) leksik I) sintaktik I) orfoepik I) orfoqrafik I) morfoloji

229.

Morfoloji normanın tələbinə görə isimlərdə (adlarda) birinci şəkilçi gəlməlidir?

I) kəmiyyət I) hal I) xəbərlilik I) mənsubiyyət I) leksik

230.

Morfoloji normanın tələbinə görə feillərdə birinci hansı şəkilçi gəlməlidir?

I) şəxs I) təsirlilik I) kəmiyyət I) şəkil I) zaman

231.

Feil kökünə təsirlilik əlamətindən sonra hansı şəkilçi artırılmalıdır?

I) zaman I) şəxs I) növ I) inkar əlaməti I) forma (şəkil)

232.

Morfoloji normanın tələbinə görə isimlərdə (adlarda) kəmiyyət şəkilçisindən sonra hansı şəkilçi gəlməlidir?

I) şəxs I) hal I) xəbərlilik I) mənsubiyyət I) heç biri

233.

Ədəbi dilin bu norması sözlər və cümlələr arasındakı əlaqələrin nitqdə düzgün qurulmasını tələb edir. Söhbət hansı normadan gedir?

I) orfoepik I) leksik I) onomastik I) fonetik I) qrammatik

234.

Cümlə üzvlərinin ədəbi dilin qrammatik normasına uyğun olaraq sıralanması hansı bənddə pozulub?

- I) Yol azmışam bu payızın çənində.
- I) Məni səni gözləyirəm.
- I) İtlər qara suyun o tayındakı qamışlığa doğru cumdular.
- I) Cahandar ağa tufəngini çiyindənən alıb çaxmağı hərlədi.
- I) Maral qəşəng gözlərini sahibinin üzünə zillədi.

235.

Hansı bənddə sintaktik norma pozulmayıb?

- I) Dən gəzirsən saçlarımın dənində.
- I) Maralın təzə ot qoxusu verən nəfəsi onun nəfəsinə qarışmışdı.
- I) Yol azmışam bu payızın çənində.
- I) Elə bilirsən ki, donacaq zaman.
- I) Dörd bir yana dağılmış türk soyları,
Sönmüş ocaq, köçüb getmiş boyları...

236.

Qrammatik normanın pozulduğu bənd hansıdır?

I) dostlarınızdanam	I) şagirdləriniz	I) beş şagirdlər
I) yazışaq	I) öldürülməlidir	

237.

Bəndin birində morfoloji norma pozulub.

I) yuyunsanız	I) qanuniləşdirilmişdir	I) kitabımızın
I) könlümdəkiləri	I) yandırılacaqdır	

238.

Bəndlərin yalnız birində morfoloji norma pozulmayıb.

I) sizinkilərdən	I) bağlardakı	I) dünyəvi
I) ürəyimdəkilərin	I) gəlişinizdən	

239.

Morfoloji norma hansı cərgədə pozulmuşdur?

I) ürəyimdəkilərdən	I) sevindik	I) gülüşdülər
I) qaraltılardan	I) arzularımızın	

240.

Hansı sözdə morfoloji norma pozulmuşdur

I) rəsmiləşdirilmişdir	I) kimyəvi	I) elmilik
I) göyərtilərin	I) yazıçılıq	

241.

Cərgələrin birində qrammatik təkrara rast gəlmək mümkündür.

- I) Abbas ağlar arsız-arsız.
- I) Qaqqıldaşa-qaqqıldaşa nə diyardan gəlirsiz?!

I) Əkinçilər səhərdən gün batanaq tarlada yer şumlayırlar, lək düzəldirlər, toxum səpirlər, lakin qışda yenə də ac qalırlar.

I) Ordumuz səf-səf düzülmüşdü.

I) Navalçalar şırıldayır şırıldayır.

242.

“İndi vətənpərvərlik mövzusunda yazılmış əsərlər tamaşaya qoyulurlar” cümləsində ədəbi dilin hansı norması pozulub?

I) üslubi

I) leksik

I) fonetik

I) sintaktik

I) orfoepik

243.

“Car çəkir çarxların çaxnaşığı səsi,

Car çəkir, qışqırır nəhəng matorlar”(S.Vurğun). Misralarda ədəbi dilin hansı norması pozulub?

I) Morfoloji

I) Leksik, morfoloji

I) Orfoepik, morfoloji

I) Leksik

I) Sintaktik, leksik

244.

Morfoloji normanın tələbinə görə isimlərdə (adlarda) axırıncı hansı şəkilçi gəlməlidir?

I) kəmiyyət

I) hal

I) şəxs (xəbərlilik)

I) mənsubiyyət

I) leksik

245.

Bu normanın tələbinə görə miqdar sayından sonra gələn isim kəmiyyət kateqoriyasının əlamətini qəbul etmir. Söhbət ədəbi dilin hansı normasından gedir?

I) leksik

I) sintaktik

I) üslubi

I) morfoloji

I) orfoqrafik

246.

Morfoloji normanın tələbinə görə isimlərdə (adlarda) leksik şəkilçilərdən sonra hansı şəkilçi gəlməlidir?

I) inkarlıq

I) zaman

I) şəkil

I) şəxs

I) kəmiyyət

247.

Cümlə üzvlərinin ədəbi dilin qrammatik normasına uyğun olaraq sıralanması hansı bənddə pozulub?

I) Oturur üzbəüz gəda ilə xan

Yaxşıdan irəli düşübdür yaman...

I) O, şəhərin kənarındakı dəmir körpüyə yaxınlaşdı.

I) Hökmdarın üstünə iki yorğan salmışdılar.

I) Xacə Ənvər yuxuda çolpa yeyirdi.

I) Maral qəşəng gözlərini sahibinin üzünə zillədi.

248.

Hansı bənddə sintaktik norma pozulmayıb?

- I) Murovlar olubdur oğruya ortağ.
- I) At da sahibinin fikrini başa düşmüş kimi tələsirdi.
- I) Ömründə gəlməyib doğru dilinə.
- I) Başımdan getmədi hərgiz səninlə içdiyim badə.
- I) Dörd bir yana dağılmış türk soyları,
Sönmüş ocaq, köçüb getmiş boyları...

249.

Morfoloji normanın pozulduğu bənd hansıdır?

I) çoxlu adamlar	I) yüzlərlə məktublar	I) az oğlanlar
I) yazıçılığın	I) öldürülməlidir	

250.

Bəndin birində morfoloji norma pozulub.

I) yuyunsanız	I) az söz	I) bildirki
I) evlərdəkilərdən	I) yandırılacaqdır	

251.

Bəndlərin yalnız birində morfoloji norma pozulmayıb.

I) sizinkilərdən	I) kitablardakını	I) kimyəvi
I) ürəyimdəkilərin	I) çoxdankıdır	

252.

Bu normanın əsasını obrazlılıq, zənginlik, ifadəlilik, sadəlik, aydınlıq, ahəngdarlıq və s. nitq əlamətləri təşkil edir. Söhbət ədəbi dilin hansı normasından gedir?

I) fonetik	I) sintaktik	I) morfoloji	I) üslubi	I) onomastik

Ədəbi və danışiq dili bütövlükdə nəyi əmələ gətirir?

253.

Hansı onomastik normalara daxil deyil:

- I) etnonimlərə aid normalar
- I) antroponimlərə aid normalar
- I) toponimlərə aid normalar
- I) hidronimlərə aid normalar
- I) antonimlərin işlənməsinə aid normalar

254.

Tabu hadisəsinin düzgün tərfi hansı bənddə göstərilmişdir?

- I) ədəbi dildə işlənməsi qadağan edilən, yaxud məhdudlaşdırılan söz və ya ifadələr tabu adlanır.
- I) mənaca yaxın sözlərə tabu deyilir.
- I) nəzakətli ifadə tərzə tabu adlanır.
- I) eyni cür tələffüz olunan sözlərə tabu deyilir.
- I) əks mənəli sözlərə tabu deyilir.

255.

Nitq mədəniyyətinin hamı üçün məcburi olan əsas şərti nədir?

- I) Nitqin ifadəliliyi I) Nitqin düzgünlüyü I) Nitqin emosionallığı
- I) Nitqin elmiliyi I) Nitqin dəqiqliyi

256.

“O, ömrünü yelə verdi” cümləsi haqqında hansı fikir doğrudur?

- I) Dəqiqdir, ancaq ifadəli deyil.
- I) Düzgündür, ancaq ifadəli deyil.
- I) İfadəli, düzgün və dəqiqdir.
- I) Mədəni nitqin tələbinə cavab vermir.
- I) Ədəbi dilin sintaktik normasına cavab vermir.

257.

“Axşam gəlir” birləşməsində nitqin hansı tələbi pozulmuşdur?

- I) aydınlıq I) təmizlik I) sadəlilik I) dəqiqlik I) münasiblik

258.

“Bizim ki eşqimiz bir el nağılıdır” cümləsində mədəni nitqin hansı tələbi yoxdur?

- I) sadəlilik I) aydınlıq I) düzgünlük
- I) yığcamlıq I) bütün tələblərə cavab verir.

259.

Nitqin aydınlığı üçün tələb olunan şərtlərdən biri düzgündür.

- I) Mətndəki çətin sözləri öyrənmək və izah etmək
- I) Yalnız adi intonasıyadan istifadə etmək
- I) sözlərin axırının tələffüz edilməməsi
- I) məhəlli sözlərə yer vermək
- I) əcnəbi sözlərin lüzumsuz işlədilməsi

260.

“Lap qədimdən bəri öz dövrünün qabaqcıl adamları məzmunlu, obrazlı, aydın və təsirli nitqə malik olan adamlara böyük hörmət bəsləmişlər”. Cümlədə mədəni nitqə verilən tələblərdən hansı pozulmuşdur?

I) aydınlıq I) yığcamlıq I) təmizlik I) dəqiqlik I) münasiblik

261.

“Yeganə yol havadan təyyarə və vertalyotla idi”. Cümlədə mədəni nitqin hansı tələbi pozulub?

I) dəqiqlik I) düzgünlük I) yığcamlıq I) aydınlıq I) təmizlik

262.

Səthi məlumatlı, az savadlı adamların nitqində ümumi fikirlər irəli sürülür, artıq lüzumsuz təfərrüatlara yol verilir. Bu fikirlər mədəni nitqin hansı tələbinin əksinədir?

I) səlislik I) aydınlıq I) ifadəlilik I) yığcamlıq I) təmizlik

263.

“Nitqin ... tələb edir ki, söylənilən fikir mümkün qədər az sözlə ifadə olunsun”. Nöqtələrin yerinə hansı söz qoyulmalıdır?

I) aydınlığı I) təmizliyi I) ifadəliliyi I) səlisliyi I) yığcamlığı

264.

“Nitq zamanı ... pozulmasının bir səbəbi də dili yaxşı bilməmək, zəngin söz ehtiyatına sahib olmamaqdır”

I) aydınlığın I) dəqiqliyin I) yığcamlığın I) səlisliyin I) ifadəliliyin

265.

Aristotel ünsiyyət üçün başlıca şərt sayırdı? Nəyi?

I) nitqin yığcamlığını I) nitqin aydınlığını I) nitqin düzgünlüyünü
I) nitqin dəqiqliyini I) nitqin təmizliyini

266.

“Nitqin ... üçün əsas amil danışanın (eləcə də oxuyanın və yazanın) nitq obyektı haqqında mükəmməl məlumata malik olmasıdır”. Nöqtələrin yerinə hansı söz qoyulmalıdır?

I) düzgünlüyü I) yığcamlığı I) aydınlığı I) dəqiqliyi I) təmizliyi

267.

Natiq nitqin aydın olması üçün aşağıdakılara əməl etməlidir. Biri yanlışdır.

- I) İstinad olunan mənbəni nəzərə çatdırmaq
- I) Qrammatik formaları düzgün və aydın tələffüz etmək
- I) Məzmunu uyğun intonasiya seçmək
- I) Auditoriyada əks əlaqənin qurulmaması
- I) Mənası çətin sözləri izah etmək

268.

Nitqdə məhəlli dialektlərə və yerli şivələrə məxsus danışiq tərzinə yol verilərsə, mədəni nitqin hansı tələbi pozulur?

- I) münasibliyi I) səlisliyi I) dəqiqliyi I) aydınlığı I) təmizliyi

269.

Əcnəbi sözlər lüzumsuz işlədilməməlidir. Bu ifadə mədəni nitqin hansı tələbinə uyğundur?

- I) Təmizliyinə I) Yığcamlığına I) İfadəliliyinə
- I) Münasibliyinə I) Dəqiqliyinə

270.

Danışanın (və ya yazanın) nitqində lazımsız yerə Şamaxinka, Vasmoy, Morvağzal və s. kimi ifadələr işlədilsə, mədəni nitqin hansı tələbi pozulmuş olur?

- I) İfadəliliyi I) Təmizliyi I) Səlisliyi I) Düzgünlüyü I) Yığcamlığı

271.

Nitqin təmizliyi ilə bağlı şərtlərdən biri yanlışdır.

- I) Jarqon sözlərin və ifadələrin işlədilməməsi
- I) Əcnəbi sözlərin lüzumsuz işlədilməməsi
- I) Məhəlli dialekt və şivələrə yer vermək
- I) Tüfeyli sözlərə bağlı qüsurların aradan qaldırılması
- I) Təhqiramiz ifadələrə yol verməmək

272.

“... nitqə yiyələnmək üçün qrammatikanın qaydalarını bilməkdən əlavə, ədəbi dilin digər normalarına da riayət etmək lazımdır”. Nöqtələrin yerinə hansı söz qoyulmalıdır?

- I) ifadəli I) dəqiq I) aydın I) düzgün I) təmiz

273.

Biri nitqin təmizliyinə aid edilə bilməz.

- I) Vulqar və loru sözlərə yol verməmək
- I) Məhəlli sözlərə, yerli şivələrə yol verməmək
- I) Əcnəbi sözlərə lüzumsuz yer verməmək

- I) Tüfeyli sözləri nitqdə işlətməmək
I) Danışılacaq materialı əvvəlcədən hazırlamaq

274.

Fikrin lakonik şəkildə verilməsini nitqin hansı tələbinə aid etmək olar?

- I) Nitqin yığcamlığı I) Nitqin aydınlığı I) Nitqin təmizliyi
I) Nitqin ifadəliliyi I) Nitqin münasibliyi

275.

“At sürüsü” birləşməsində mədəni nitqin hansı şərti pozulub?

- I) Düzgünlük I) Dəqiqlik I) İfadəlilik I) Təmizlik I) Zənginlik

276.

Nitqin təmizliyi nə deməkdir?

- I) Bədii təsvir vasitələri nitqdə geniş yer tapır.
I) Nitqdə məhəlli dialektlərə, yerli şivələrə yol verilir.
I) Ədəbi dilin normalarına uyğun gəlməyən dil vahidləri nitqdə işlənmir.
I) Əcnəbi sözlərdən gen-bol istifadə edilir.
I) Söz və ifadələr orfoqrafik normalara uyğun tələffüz edilir.

277.

Nitq mədəniyyətinin hamı üçün məcburi olan şərti hansıdır?

- I) Nitqin elmiliyi I) Nitqin dəqiqliyi I) Nitqin ifadəliliyi
I) Nitqin düzgünlüyü I) Nitqin sərbəstliyi

278.

Tələb olunan sözü, cümləni, ifadəni tapmaq nitq mədəniyyətinin hansı şərtinə aiddir?

- I) aydınlıq I) düzgünlük I) ifadəlilik I) konkretlik I) dəqiqlik

279.

“Cənab axund, yaxşı panimat eləmirəm ki, nə ərz edirsiniz?” Bu nitqdə hansı tələb pozulub?

- I) dəqiqlik I) təmizlik I) yığcamlıq I) münasiblik I) düzgünlük

280.

Nitqin aydın olması üçün verilən tələblərdən biri yanlışdır.

- I) İntonasiyanın müxtəlif çalarlarından yerli-yerində istifadə etmək
I) İstifadə olunan sözlərin hamı üçün anlaşılıqlı olmasına çalışmaq
I) Terminlərdən, alınma söz və ifadələrdən geniş istifadə etmək

I) Məntiqi vurğulu sözü nəzərə çarpacaq dərəcədə tələffüz etməyə nail olmaq

I) Mətndəki mənası çətin sözləri izah etmək

281.

“A kişi, sən elə qəliz danışırısan ki, “Tarixi-Nadir”i yarıya qədər oxumuşam, mən başa düşə bilmirəm. Bu yazıqlar haradan başa düşsünlər?” Verilmiş nümunə ilə məntmədəni nitqin hansı tələbi irəli sürülür?

I) münasiblik

I) yığcamlıq

I) zənginlik

I) aydınlıq

I) orijinallıq

282.

Nitqdə dialektizmlərin, jarqon, loru söz və ifadələrin, varvarizmlərin işlədilməsi mədəni nitqin hansı tələbinin əksinədir?

I) münasibliyinin

I) aydınlığının

I) yığcamlığının

I) zənginliyinin

I) təmizliyinin

283.

“Nitqi ... etmək üçün mütləq ətraflı düşünmək və fikri dəqiq, aydın ifadə etmək üçün qısa və konkret ifadə tərzini düşünmək lazımdır”. Nöqtələrin yerinə mədəni nitqin hansı tələbi qoyulmalıdır?

I) yığcam

I) aydın

I) təmiz

I) sadə

I) zəngin

284.

Nitqin bu tələbi nitq prosesində leksik, semantik, frazeoloji, qrammatik vahidlərin rəngarəng formada işlədilməsini nəzərdə tutur.

I) aydınlığı

I) zənginliyi

I) təmizliyi

I) yığcamlığı

I) orijinallığı

285.

Nitqdə yersiz təkrarlar, bəsit qrammatik formaların işlədilməsi, eyni konstruksiya və formaların dalbadal verilməsi, şablon ifadə vasitələrinə müraciət edilməsi mədəni nitqi hansı tələbdən uzaqlaşdırır?

I) münasiblikdən

I) sadəlikdən

I) zənginlikdən

I) düzgünlükdən

I) aydınlıqdan

286.

Nitqin düzgünlüyü haqqında verilən fikirlərdən biri yanlışdır.

I) Sözlər düzgün tələffüz edilməlidir.

I) Cümlələr məntiqi cəhətdən düzgün qurulmalıdır.

I) Münasib sözlər seçilməlidir.

I) Yalnız qrammatik qaydalara əməl etmək kifayətdir.

I) Ədəbi dilin digər normalarına da riayət etmək lazımdır.

287.

“Çox sözün kərpic tək qiyməti olmaz,
Az sözün inci tək qiyməti solmaz”. Bu beytin müəllifi kimdir və mədəni nitqin hansı tələbi nəzərdə tutulur?

- I) İ.Nəsimi. Yığcamlıq I) S.Şirazi. Aydınlıq
I) M.Şəhriyar. Yığcamlıq I) Ə.X.Dəhləvi. Yığcamlıq I) N.Gəncəvi. Yığcamlıq

288.

Mədəni nitqin tələblərindən biri yanlış verilmişdir.

- I) Monotonluq I) Aydınlıq I) Münasiblik I) İfadəlilik I) Dəqiqlik

289.

Tüfeyli sözlərin nitqdə təsadüf olunması faktı mədəni nitqin hansı tələbinin pozulmasıdır?

- I) Düzgünlüyün I) Təmizliyin I) Münasibliyin I) İfadəliliyin I) Aydınlığın

290.

“Ədə, Kəblə Qasım, heyvan oğlu heyvan, sən öl, bu xəncəri soxaram qarnuva”. Bu cümlədə nitq mədəniyyətinin hansı tələbi pozulub?

- I) Düzgünlüyü I) Dəqiqliyi I) Təmizliyi I) İfadəliliyi I) Münasibliyi

291.

Arqo və jarqon sözlərin nitqdə işlədilməsi mədəni nitqin hansı tələbinin pozulması sayılır?

- I) Münasiblik I) Aydınlıq I) İfadəlilik I) Təmizlik I) Dəqiqlik

292.

Əgər nitqdə tez-tez “zaddı, şeydi, adını sən de, canım sənə desin” kimi ifadələr işlədilərsə, mədəni nitqin hansı tələbi pozulur?

- I) Nitqin zənginliyi I) Nitqin dəqiqliyi I) Nitqin aydınlığı
I) Nitqin münasibliyi I) Nitqin təmizliyi

293.

Nitqin sadəliyi deyəndə nə başa düşülür?

- I) Nitqin asan qavranılması
I) Yerli şivə ilə danışmaq
I) Fikri təmiz şəkildə ifadə etmək
I) Yığcam cümlələrdən istifadə etmək
I) Fikrin bir neçə dəfə təkrarı

294.

Biri nitqin zənginliyini təmin edən amil deyil.

- I) Sinonimlik I) Sadəlik I) Leksik rəngarənglik
I) İntonasiya I) Təkrarlardan qaçmaq

295.

“Mədəni danışıda başqasını təhqir etmək məqsədi daşıyan sözlərə yol verilməməlidir”. Bu mədəni nitqin hansı tələbinə aiddir.

- I) Aydınlıq I) Sadəlik I) Təmizlik I) Dəqiqlik I) Zənginlik

296.

Mədəni nitqin bu tələbi ədəbi dil normalarına riayət etməyi vacib sayır.

- I) Dəqiqlik I) Zənginlik I) Sadəlik I) Düzgünlük I) Aydınlıq

297.

M.F.Axundov nitqin təmizliyi haqda fikirlərini hansı əsərdə əks etdirmişdir?

- I) “Hacı Qara” I) “Mürəfiə vəkilləri” I) “Aldanmış kəvakib”
I) “Əxlaqi-Nasiri” I) “Tənqid risaləsi”

298.

Dili yaxşı bilməmək, zəngin söz ehtiyatına sahib olmamaq nitqin hansı tələbini pozur?

- I) Aydınlıq I) Yığcamlıq I) Sadəlik I) Münasiblik I) Düzgünlük

299.

Düzgün olmayan tələffüz, səslərin öz məxrəcində deyilməməsi, bəzən səslərin, hecaların tələffüzdən düşməsi, normal intonasiyaya əməl olunmaması mədəni nitqin hansı tələbini pozur?

- I) Yığcamlıq I) Aydınlıq I) Orijinallıq I) Təmizlik I) Dəqiqlik

300.

Verilmiş nümunə mədəni nitqin hansı tələbini özündə əks etdirir?

*“Arif ol, söhbəti müxtəsər eylə,
Uzun danışandan qaç, həzər eylə”* (Sədi)

- I) Düzgünlük I) Dəqiqlik I) Yığcamlıq I) Təmizlik I) Sadəlik

301.

“Təmiz danış, az danış” atalar sözündə mədəni nitqin hansı xüsusiyyəti əks olunub?

- I) Münasiblik I) Sadəlik I) Orijinallıq I) Yığcamlıq I) İfadəlilik

302.

“Dil çıxarmaq”, “ağız büzmək” nitqin hansı tələblərinə aiddir?

- I) Orijinallıq I) Düzgünlük I) Dəqiqlik
I) Düzgünlük və yığcamlıq I) İfadəlilik

303.

Əgər natiq [Azərbaycandan] tələffüz edərsə, mədəni nitqin hansı tələbi pozulur?

- I) Düzgünlüyü I) Dəqiqliyi I) Təmizliyi I) Aydınlığı I) İfadəliliyi

304.

Əgər natiq yazılı nitqində “Azərbaycannan” yazarsa, mədəni nitqin hansı tələbi pozulur?

- I) Dəqiqliyi I) Düzgünlüyü I) İfadəliliyi I) Münasibliyi I) Aydınlığı

305.

Natiq nitqində yalnız qrammatik qaydalara əməl edərsə, mədəni nitqin hansı tələbi pozulur?

- I) Təmizliyi I) Dəqiqliyi I) Düzgünlüyü I) İfadəliliyi I) Aydınlığı

306.

Bu cür nitqdə ən müvafiq, üslub baxımından ən uğurlu dil vasitəsini tapıb işlətmək tələb olunur.

- I) Nitqin yığcamlığında I) Nitqin düzgünlüyündə
I) Nitqin sadəliyində I) Nitqin ifadəliliyində I) Nitqin aydınlığında

307.

“O, ömrünü boş-boşuna keçirdi” cümləsində mədəni nitqin hansı tələbi yoxdur?

- I) Aydınlıq I) Sadəlik I) Təmizlik I) Düzgünlük I) İfadəlilik

308.

“Qapını vurmaq” birləşməsində nitqin hansı tələbi pozulmuşdur?

- I) Düzgünlük I) Təmizlik I) Sadəlik I) Münasiblik I) Aydınlıq

309.

“Qoyun ilxısı” birləşməsində nitqin hansı tələbi pozulmuşdur?

I) Orijinallıq I) Dəqiqlik I) Təmizlik I) Aydınlıq I) İfadəlilik

310.

“At naxırı” birləşməsində nitqin hansı tələbi pozulub?

I) Orijinallıq I) Aydınlıq I) Dəqiqlik I) Sadəlik I) Təmizlik

311.

“Qış gəlir” cümləsi haqqındakı fikirlərdən biri düzgündür.

- I) Düzgün və ifadəlidir.
- I) Həm düzgün, həm də dəqiqdir.
- I) Dəqiqdir, ancaq düzgün deyil.
- I) Düzgündür, ancaq dəqiq deyil.
- I) Dəqiq və ifadəlidir.

312.

“*Dəryaca ağlın olsa, yoxsul olsan, güləllər*” (Bayatı). Mistrada [gülərlər] tələffüz edilsə, mədəni nitqin hansı tələbi pozular?

I) Aydınlığı I) Dəqiqliyi I) Təmizliyi I) Sadəliyi I) Düzgünlüyü

313.

Nitqin aydın olması üçün verilən tələblərdən biri yanlıştır.

- I) Adi intonasiyadan istifadə etmək
- I) Danışılacaq mövzu ilə bağlı material və faktlar toplamaq
- I) Materialı sistemləşdirmək
- I) Məntiqi vurğulu sözü nəzərə çarpacaq dərəcədə tələffüz etməyə nail olmaq
- I) Məndəki mənası çətin sözləri izah etmək

314.

“Tamaşalarımız çox yaxşı kiçikyaşlılar tərəfindən qarşılandı” cümləsində hansı tələb pozulub?

I) Dəqiqlik I) Düzgünlük I) Aydınlıq I) Təmizlik I) Yığcamlıq

315.

İntonasiya qaydalarının pozulması ilə bağlı qüsurlara yol veriləndə mədəni nitqin hansı tələbi pozulur?

I) Sadəlik I) Dəqiqlik I) Düzgünlük I) Təmizlik I) Aydınlıq

316.

“Axşam düşür”. Bu cümlədə “düşür” sözünü “gəlir” sözü ilə əvəz etsək, mədəni nitqin hansı tələbi pozulmuş olar?

I) Təmizliyi I) Düzgünlüyü I) Sadəliyi I) Dəqiqliyi I) Münasibliyi

317.

Düzgün nitq forması sayılır ki,

- I) terminlərdən istifadə etməklə elmilik gözlənilsin.
- I) obrazlılıq və məcazilikdən geniş istifadə edilsin.
- I) ancaq ümumişlək sözlərdən ibarət olsun.
- I) yığcamlıq, sadəlik tələblərinə əməl edilsin.
- I) dilin fonetik, leksik, qrammatik qayda-qanunları pozulmasın.

318.

Nitq mədəniyyətinin ən mühüm şərti nədir?

- I) Ədəbi dilin normalarına riayət etmək
- I) Terminlərdən istifadə etmək
- I) Obrazlılıq və məcazilikdən istifadə etmək
- I) Yığcamlıq, sadəlik tələblərinə əməl etmək
- I) Nitqin ədəbi tələffüz baxımından dəqiqliyinə əməl etmək

319.

Diksiya nədir?

- I) Səsin yüksək tempidir.
- I) Səslərin öz məxrəcinə uyğun şəkildə tələffüz olunmasıdır.
- I) Səsin aşağı tonla tələffüzüdür.
- I) Səsin həyəcanlı vurğu ilə tələffüzüdür.
- I) İfadənin məntiqi vurğusudur.

320.

Mədəni nitqə verilən tələbin bu növündə başlıca meyar danışanın və yazanın geniş söz ehtiyatına malik olmasıdır. Bu tələb hansıdır?

I) Yığcamlıq I) İfadəlilik I) Zənginlik I) Təmizlik I) Münasiblik

321.

Bu əlamətlər nitqin zənginliyini yaradan vasitələrdir. Verilənlərdən biri yanlışdır.

- I) Mütaliə, danışanın intellektuallığı
- I) İntonasiya çalarlarının müxtəlifliyi
- I) Nitqin informasiya, məzmun cəhətdən dolğunluğu
- I) Yığcamlıq
- I) Dilin qrammatik və üslubi imkanlarından səmərəli istifadə

322.

Bəzi nətiqlər məşhur adamların, görkəmli şair və yazıçıların, dövlət xadimlərinin çıxışlarındakı sərrast ifadələrdən sitat gətirdikdən sonra çıxışlarına başlayırlar. Bu cür nitq nə adlanır?

- I) Yığcam I) Aydın I) Zəngin I) Sadə I) Orijinal

323.

“Şəraitə uyğunluq gözlənilməzsə, nitq fikri ifadə edə bilməz” – Söhbət nitqin hansı tələbindən gedir?

- I) Münasiblik I) Aydınlıq I) Təmizlik I) Zənginlik I) Yığcamlıq

324.

Nətiq nitqində dinləyənə kimliyini nəzərə almırsa, onun uşaq, ağsaqqal, tələbə, alim olduğunun fərqi varmırsa və yaxud ixtisasından, təhsilindən, savadından asılı olmayaraq, onları bərabər tutub nitq söyləyirsə, mədəni nitqin hansı tələbini pozmuş olur?

- I) Aydınlığını I) Münasibliyini I) Təmizliyini I) Orijinallığını I) Zənginliyini

325.

Nitqdə ifadəliliyi yaradan vasitələrdən biri yanlış verilmişdir.

- I) Leksik vahidlər I) İntonasiya I) Hərflər
I) Frazoloji vahidlər I) R ritorik suallar

326.

Aforizmlər, təkrarlar, sintaktik fiqurlar, inversiya mədəni nitqin hansı tələbinin vasitələridir?

- I) Yığcamlığın I) Təmizliyin I) Düzgünlüyün I) İfadəliliyin I) Aydınlığın

327.

“ Əldən - ələ keçir vəfasız həyat
Biz gəldi - gedərik, sən yaşa, dünya!” (S.Vurğun)

Bu misralarda bədii ifadə vasitəsinin hansı növü işlənmişdir?

- I) Təzad, inversiya
I) Təşbeh, inversiya
I) Mübaliğə, simvol
I) Metonimiya, bədii xutab
I) Epifora, bədii xitab

328.

Nitqin ifadəliliyində əsas üsullərdən biri olan intonasiya haqqındakı fikirlərdən hansı düzgündür?

- I) İntonasiyanın əsas əlaməti dil vahidinin müxtəlif səs tempində, emosional çalarlıqda tələffüz edilməsidir.
 I) İntonasiya natiqlik sənətində əsas vasitə ola bilməz.
 I) Yalnız intonasiya vasitəsilə cümlə yarana bilməz.
 I) Cümlənin müxtəlif tiplərə ayrılmasında intonasiyanın rolu yoxdur.
 I) İntonasiya fransız sözü olub, “zıngrov” deməkdir.

329.

Xitab cümlədə nə bildirir?

- I) hərəkəti bildirir
 I) müraciət olunanı bildirir
 I) obyekt bildirir
 I) hərəkəti icra edəni bildirir
 I) hərəkəti müxtəlif cəhətdən izah edir

330.

Xitab cümlədə hansı cümlə üzvü kimi işlənir?

- I) xəbər I) mübtəda I) cümlə üzvü ola bilmir I) təyin I) zərflək

331.

Xitab cümlənin ortasında işləndikdə durğu işarələri necə işlənir?

- I) Xitab bildirən sözdən əvvəl vergül, sonra nöqtə qoyulur.
 I) Xitab bildirən sözdən nə əvvəl, nə də sonra durğu işarəsi qoyulur.
 I) Xitab bildirən sözdən əvvəl vergül, sonra sual işarəsi qoyulur.
 I) Xitab bildirən sözün hər iki tərəfindən vergül qoyulur.
 I) Xitab bildirən sözdən əvvəl vergül qoyulur, sonra heç bir durğu işarəsi qoyulmur.

332.

Bu vasitələrdən biri emosionallıq yarada bilmir.

I) Aforistik ifadələr	I) Ritorik sual	I) Sinonim və antonimlər
I) Nidalar	I) Morfoloji sual	

333.

Müraciət etmək məqsədi ilə işlədilən əməli yazı növü hansıdır?

- I) ərizə I) elan I) arayış I) bildiriş I) reklam

334.

Tərcümeyi-hala verilən tələblərdən hansı yanlışdır?

- I) şəxsin doğulduğu il, ay, gün, yer dəqiq göstərilməlidir
 I) ən azı iki məsul şəxs tərəfindən imzalanır və müəssisənin möhürü vurulur

- I) şəxsin öz xətti ilə yazılıb imza qoyulmalıdır
- I) ictimai həyatın müxtəlif sahələrində istifadə edilən əməli yazı növüdür
- I) faktlar (həyatın mərhələləri, oxuduğu, işlədiyi yerlər, nailiyyətləri, təltifləri, ailə vəziyyəti və s.) ardıcıl sadalanmalıdır

335.

Xasiyyətnaməyə verilən tələblərdən hansı yanlıştır?

- I) dövlət sənədi kimi idarə rəhbəri tərəfindən verilir
- I) bu və ya digər şəxsin ictimai fəaliyyəti, əxlaqı və şəxsi keyfiyyətləri obyektiv şəkildə ardıcıl sadalanır
- I) xasiyyətnaməni imzalayan məsul şəxslər haqqında da ətraflı məlumat verilir
- I) ən azı iki məsul şəxs tərəfindən imzalanır və müəssisənin möhürü vurulur
- I) haraya təqdim olunması göstərilir

336.

Əməli yazı formalarından biri olan elan üçün nəzərdə tutulan xüsusiyyətlərdən hansı yanlıştır?

- I) məlumatın mahiyyəti, məzmunu aydın qeyd olunmalıdır
- I) məlumatın vaxtı, saati dəqiq göstərməlidir
- I) tədbirin keçirildiyi yer qeyd edilməlidir
- I) anons, afişa, bildiriş kimi əməli yazılar xarakter etibarilə elanın əksi olan anlayışlardır
- I) məlumatın kim tərəfindən verilməsi göstərməlidir

337.

Verilənlərdən hansı reklamın mahiyyətinə uyğun deyil?

- I) reklam latın sözü olub “qışqırmaq” mənasının verir
- I) bir adam və ya şey haqqında məlumat verən, diqqəti cəlb edən elan, plakat anlamında işlənir
- I) bir adama və ya bir şeyə şöhrət qazandırmaq, yaxud istekləkcı, müştəri, tamaşaçı cəlb etmək məqsədilə görülmə işidir
- I) məşhurlaşdırmaq, kütləviləşdirmək məqsədilə bir adam və ya bir şey haqqında məlumat yayma məqsədilə görülmə işidir
- I) rəsmi şəkildə yazılmış müraciət formasında olur

338.

Verilənlərdən hansı rəsmi məktublardan hesab olunmur?

- I) xasiyyətnamə I) xahişnamə I) tələbnamə I) təliqə I) təqdimat

339.

Əməli yazı növü olan təqdimatın mahiyyətinə daxil deyil

- I) yuxarı təşkilatlara yazılı məlumat
- I) yalnız bu və ya digər şəxsi təqdim etmək
- I) yuxarı təşkilatlara yazılı müraciət
- I) yuxarı təşkilatlara yazılı bəyanat

I) hər hansı əşya, hadisə və ya şəxsi təqdim etmək

340.

Bir şey haqqında fikir, mülahizə, söz söyləmək mənasında işlədilən əməli yazı növü hansıdır?

I) ərizə I) xasiyyətnamə I) rəy I) təqdimat I) vəkalətnamə

341.

Əməli yazı nümunələrindən hansı tədris planı üzrə tələbə elmi-tədqiqat işlərinə daxildir?

I) tələbnamə I) izahat I) tərcümeyi-hal I) referat I) təliqə

342.

Aşağıdakılardan hansı annotasiyanın mahiyyətində öz əksini tapmır?

I) kitabın nə məqsədlə yazılması
I) kitabın adı, nəşriyyatın adı, nəşr edilməsi, həcmi
I) kitabın müəllifinin adı və soyadı
I) kitabda nələrdən bəhs olunması, ideya məzmunu
I) annotasiyanın müəllif tərəfindən yazılmaması

343.

Protokolun işlənmə məqamlarına daxil deyil

I) forma və məzmununa görə protokol yalnız bir məsələni özündə əks etdirə bilər
I) hər hansı bir ictimai qaydanın, dövlət qanunun pozulması ilə əlaqədar tələb olunmuş akta əlavə etmək üçün də protokol yazılır
I) daha geniş fəaliyyət sahəsində dövlətlərarası saziş, müqavilə və s. bağlanan zaman da keçirilən yığıncağın protokolu yazılır
I) müşavirə, konfrans, iclas və plenumda söylənilən çıxışları və çıxarılan qərarı təzahür etdirmək üçün yazılır
I) protokol da rəsmi sənəd formasıdır

344.

Aktın işlənmə məqamlarına daxil deyil

I) hər bir akt təşkilat tərəfindən ayrılmış komissiyanın iştirakı ilə tərtib edilir
I) akt yalnız bir istiqamət üzrə hazırlanır və bir faktı əks etdirir
I) akt bir neçə istiqamət üzrə də hazırlanıb və bir neçə faktı əks etdirə bilər
I) aktın sonunda nəticə verilir
I) yoxlanılan hadisə haqqında dəqiq məlumat verilir

345.

Bir məsələni, hadisəni, sözü və s. ətraflı surətdə aydınlaşdırma, şərh etmə, bəyan etmə mənalarnı özündə ehtiva edən əməli yazı forması hansıdır?

I) annotasiya I) təqdimat I) izahat I) bəyanat I) nota

346.

Əsasən idarə, təşkilat və müəssisələrdə qəbahət edənə həmin qəbahəti bir daha təkrar etməmək üçün verilən yazılı və ya şifahi göstəriş hansı əməli yazı formasıdır?

I) töhmət I) zəmanət I) təlimat I) xəbərdarlıq I) izahat

347.

İdarə, müəssisə və təşkilatlarda yazılı şəkildə əmr kitabçasına, işçilərin şəxsi işinə yazılmaqla rəsmiləşdirilən rəsmi sənəd forması hansıdır?

I) xəbərdarlıq I) təlimat I) əmr I) izahat I) töhmət

348.

Qiymətli bir əşyanı müəyyən təşkilatdan almaq üçün lazımı şəxsə verilən xüsusi formada tərtib olunan rəsmi sənəd hansıdır?

I) vəkalətnamə I) xasiyyətnamə I) tələbnamə I) xahişnamə I) sərəncam

349.

Vəkalətnamənin tərtibatında aşağıdakılardan hansı nəzərə alınmır?

- I) vəkalətnamənin verildiyi şəxsin adı, atasının adı, soyadı göstərilir
- I) vəkalətnamənin müddəti göstərilmir
- I) alınan əşyanın adı, miqdarı, yaxud etibar ediləcək materialın məzmunu göstərilməlidir
- I) vəkalətnaməni verən şəxs və ya təşkilatın adı tam şəkildə göstərilməli, vəkalətnaməyə məsul olan şəxsin imzası, vəkalətnamənin verildiyi tarix qeyd olunmalıdır
- I) vəkalətnaməyə məsuliyyət daşıyan şəxsin şəxsiyyət vəsiqəsinin seriya və nömrəsi, hansı daxili işlər şöbəsindən verildiyi və şəxsiyyət vəsiqəsinin verilmə tarixi göstərilməlidir

350.

Bu və ya digər şəxs haqqında verilən müsbət rəy hansı əməli yazı formasıdır?

I) annotasiya I) xasiyyətnamə I) zəmanət I) vəkalətnamə I) etibarnamə

351.

Teleqram vasitəsilə hansı məsələnin həlli mümkündür?

- I) məşhurlaşdırmaq və kütləviləşdirmək məqsədilə bir adam və ya bir şey haqqında məlumat yaymaq
- I) qiymətli bir əşyanı müəyyən təşkilatdan almaq
- I) bir məsələni, hadisəni, sözü və s. ətraflı surətdə aydınlaşdırmaq
- I) bu və ya digər məlumatı uzaq məsafəyə təcili şəkildə çatdırmaq
- I) yalnız pul vəsaitinin köçürülməsi və qiymətli bağlamalarının göndərilməsini həyata keçirmək

352

Telefonoqrama verilən tələblərdən hansı yanlıştır?

- I) təhrif olunmuş, çətin anlaşılan sözlər mətndə öz əksini tapmamalıdır.
- I) telefonoqramda məsuliyyət daşıyanın adı və soyadı düzgün verilməlidir.
- I) telefonoqramın nömrəsi göstərilməlidir.
- I) mətndə gün, saat dəqiq göstərilməlidir.
- I) telefonoqramın mətni mütləq notariat qaydada təsdiq olunmalıdır.

353.

Bir şeyi həyata keçirmək üçün qayda və üsullar müəyyən edən yazılı sənəd hansıdır?

- I) təlimat
- I) akt
- I) protokol
- I) əmr
- I) sərəncam

354.

Hər hansı bir şəxsin kimliyini təsdiq etmək məqsədilə bu və ya digər təşkilat tərəfindən verilən yazılı sənəd hansıdır?

- I) xasiyyətnamə
- I) arayış
- I) təlimat
- I) vəkalətnamə
- I) təqdimat

355.

Verilən tapşırığın yerinə yetirilməsi, görülmüş işin nəticəsi haqqında məsul şəxsə, kollektivə, təşkilata, ictimaiyyətə yazılı və ya şifahi şəkildə verilən rəsmi məlumat nə adlanır?

- I) təlimat
- I) izahat
- I) hesabat
- I) təqdimat
- I) raport

356.

Ali hakimiyyət orqanlarının qanun qüvvəsində olan sərəncam və qərarı nədir?

- I) tələbnamə
- I) göstəriş
- I) təlimat
- I) fərman
- I) təqdimat

357.

Bir hökumətin başqa hökumətə rəsmi yazılı müraciətini özündə əks etdirən sənəd hansıdır?

- I) sərəncam
- I) fərman
- I) təqdimat
- I) əmr
- I) nota

358.

Hər hansı hadisəyə dövlət qurumlarının, ictimai-siyasi təşkilatların, ayrı-ayrı şəxslərin münasibətini (etirazını, həmrəy olmasını və s.) bildirmək məqsəli ilə tərtib olunan rəsmi sənəd hansıdır?

- I) bəyanat
- I) fərman
- I) sərəncam
- I) təlimat
- I) əmr

359.

Hər hansı təşkilatın fəaliyyətini, quruluşunu müəyyən edən qanunlar toplusu hansı rəsmi sənəddə öz əksini tapır?

- I) layihə I) nizamnamə I) akt I) raport I) protokol

360.

Hərbi xidmətçinin rütbəsi özündən böyük şəxsə, eyni zamanda yuxarı, rəhbər təşkilatlara verilən yazılı və şifahi məlumat hansıdır?

- I) akt I) əmr I) raport I) nota I) bəyanat

361.

Hər hansı sənədin, qərarın, prosesin əvvəlcədən yazılmış təxmini mətninin mənasını özündə ehtiva edən sənəd hansıdır?

- I) raport I) izahat I) nizamnamə I) layihə I) rəy

362.

Xidməti və ya başqa bir işi, tapşırığı yerinə yetirmək üçün bir səfərə getməni təsdiq edən sənəd hansıdır?

- I) qaimə I) arayış I) qəbz I) vəkalətnamə I) ezamiyyə

363.

Malın, eksponatın və s. üstünə yapışdırılan, üzərində onun adı, tərkibi, qiyməti və s. olan əməli yazı forması hansıdır?

- I) yarlıq I) qəbz I) qaimə I) kartoçka I) bilet

364.

Müşavirənin, iclasın, qurultayın, konfransın, brifinqin və s. aparılması qaydası haqqında qabaqcadan müəyyən və qəbul edilmiş qayda nə adlanır?

- I) protokol I) reqlament I) akt I) layihə I) nizamnamə

365.

Hər hansı bədii və ya elmi əsər, eləcə də dərslik, dərs vəsaiti, məqalə, tamaşa və s. haqqında qabaqcadan müəllifin və ya işə məsul şəxsin məlumatını, işin məzmununu qısa şəkildə şərh edən əməli yazı növü nə adlanır?

- I) layihə I) təqdimat I) annotasiya I) göstəriş I) təlimat

366.

Hər hansı bir şəxsin kimliyini təsdiq etmək və ya harada yaşaması, işləməsi, təhsil alması haqqında təşkilat (idarə, müəssisə) tərəfindən verilən rəsmi sənəd nə adlanır?

I) xasiyyətnamə I) təqdimat I) akt I) arayış I) təlimat

367.

Anons, bildiriş, afişa, reklam xarakterində olub, hər hansı bir tədbir (hadisə) haqqında müəyyən kollektivə və ya ictimaiyyətə əvvəlcədən verilən məlumat anlamı daşıyan əməli yazı forması nə adlanır?

I) nota I) bəyanat I) təqdimat I) arayış I) elan

368.

Bu sənəd kiməsə aidiyyəti olan bir işin icrasının başqa birisi tərəfindən görülməsinə hüquqi imkan verir. Bir şəxsin və ya bir idarənin adından iş görmək üçün verilən bu rəsmi sənəd müəssisənin kadrlar şöbəsi, yaxud dövlət notariusu tərəfindən təsdiq olunur. Burada hansı sənəd nəzərdə tutulur?

I) etibarnamə I) ittihamnamə I) iltizamnamə
I) xasiyyətnamə I) xahişnamə

369.

Bir işin görülməsi üçün hökm, göstəriş mahiyyəti daşıyan əməli yazı forması hansı sənəddir?

I) akt I) əmr I) bəyanat I) nota I) təqdimat

370.

Ərəb mənşəli söz olub, "qarşılıqlı razılaşma", "anlaşma" deməkdir. Həmin sənəd müəyyən şərtlərlə bağlanır və hər iki tərəfin nümayəndələri tərəfindən təsdiqlənir. Tərəflərin imzalandığı gündən qüvvəyə minir və nəzərdə tutulmuş vaxta qədər qüvvədə qalır. Burada hansı sənəd nəzərdə tutulur?

I) vəkalətnamə I) etibarnamə I) müqavilə I) akt I) protokol

371.

Latın sözü olub "məruzə etmək", "məlumat vermək" mənasındadır. Elmi və ya bədii əsərin, hər hansı kitabın məzmunu, xülasəsi, məxəzin icmalına həsr olunmuş yığcam məruzə mənasında da işlədilir. Burada hansı sənəd nəzərdə tutulur?

I) arayış I) annotasiya I) məruzə I) referat I) layihə

372.

Müəyyən bir məlumatı, hadisəni telefonla lazımi yerə çatdırmaq üçün istifadə olunan əməli yazı forması nə adlanır?

I) telefon I) faks I) radioqrama I) teleqram I) telefonoqrama

373.

Bu əməli yazı forması "uzağa köçürmə" mənasındadır, onun vasitəsilə müəyyən məlumat və ya müəyyən miqdarda pul uzaq məsafəyə təcili çatdırılır. Bu məqsədlə istifadə olunan əməli yazı forması nə adlanır?

I) teleqram I) faks I) radioqrama I) telefon I) telefoqram

374.

Bu sənədlə yuxarı vəzifəli şəxs qarşısında hər hansı bir məsələni qaldırmaq, ona müraciət etmək, kiməsə mükafat və ya müəyyən vəzifə vermək nəzərdə tutulur. Bu məqsədlə istifadə olunan əməli yazı forması nə adlanır?

I) xasiyyətnamə I) təqdimat I) akt I) arayış I) təlimat

375.

Ərəb mənşəli "əlaqə" sözündəndir, rəsmi məktub mənasındadır. Bir idarənin başqa bir idarəyə, təşkilata yaxud vəzifəli bir şəxsə rəsmi xarakterli müraciət formasıdır. Bu, adətən, yüksək vəzifəli şəxsə, idarəetmə orqanlarının aidiyyəti olan təşkilatın ünvanına göndərilir. Həmin sənədin sol küncündə idarənin ştamplı, ştampla idarənin adı, ünvanı, tarix və göndərilmə nömrəsi qeyd olunur. Bu məqsədlə istifadə olunan əməli yazı forması nə adlanır?

I) təlimat I) müqavilə I) təliqə I) ittihamnamə I) xahişnamə

376.

Bir şeyi həyata keçirmək üçün qayda və üsulları müəyyənləşdirən yazılı rəsmi sənəd necə adlanır?

I) təqdimat I) nizamnamə I) layihə I) təlimat I) təliqə

377.

Yaxşı bir iş görə "minnətdarlıq", "razılıq etmə" məqsədilə istifadə olunan əməli yazı forması hansıdır?

I) təliqə I) arayış I) zəmanət I) xasiyyətnamə I) təşəkkür

378.

Ərəb mənşəli söz olub "danlama", "qınama", "məzəmmət" mənalarını verən bu sənəd idarə, müəssisə və təşkilatlarda yazılı şəkildə əmək kitabçasına və işçilərin şəxsi işinə yazılmaqla rəsmiləşdirilir. Ali məktəblərdə tələbələrə daxili intizam qaydalarını pozduqlarına görə rəhbərlik tərəfindən yazılı və ya şifahi formada verilə bilər. Bu məqsədlə istifadə olunan əməli yazı forması nə adlanır?

I) töhmət I) xasiyyətnamə I) zəmanət I) akt I) xəbərdarlıq

379.

Hansı hüquqi sənəd forması əsasında məhkəmə, prokuror və ya müstəntiq müttəhimi azad edə bilər?

- I) xasiyyətnamə I) zəmanət I) iltizamnamə I) etibarnamə I) vəkalətnamə

380.

Çağırış mənasında olub, adətən, təntənəli məclislərə, elmi konfranslara, yubileyə, ad gününə, toylara və s. yerlərə çağırış məqsədilə yazılan bu əməli yazı forması nə adlanır?

- I) göndəriş I) bildiriş I) dəvətnamə I) elan I) arayış

381.

Danışiq etiketi dedikdə nə nəzərdə tutulur?

- I) obrazlı ifadələrlə zəngin olan nitq
I) monoloji nitqin şifahi formasıdır
I) dialoji nitqin ən mükəmməl formasıdır
I) nitq ünsiyyətində olanların qarşılıqlı münasibəti ilə müəyyənləşən danışiq davranışları
I) akademik natiqliyin əsas keyfiyyətlərini əks etdirən nitq formasıdır

382.

Siz, sən, bəy, cənab, müəllim, xanım ifadələri Azərbaycan dili danışiq etiketinin hansı qrupuna daxildir?

- I) salamlama I) təşəkkür I) üzrxahlıq I) tanışlıq I) müraciət

383.

Salam, salaməleyküm, əleykümsalam, xoş gördük, günaydın, sabahınız xeyir, axşamınız xeyir, xoş gəldiniz ifadələri Azərbaycan dili danışiq etiketinin hansı qrupuna daxildir?

- I) salamlama I) təşəkkür I) müraciət I) tanışlıq I) üzrxahlıq

384.

Xudahafiz, əlvida, salamat qalın, sağ olun, Allah amanında, gecəniz xeyirə qalsın, xeyirə qarşı gedin, uğur olsun, yaxşı yol, görüşənə qədər ifadələri Azərbaycan dili danışiq etiketinin hansı qrupuna daxildir?

- I) üzrxahlıq I) xudahafizləşmə I) salamlama I) tanışlıq I) təşəkkür

385.

Sağ ol (sağ olun), təşəkkür edirəm, şad oldum, məmnun oldum, çox sevindim, Allah razı olsun ifadələri Azərbaycan dili danışiq etiketinin hansı qrupuna daxildir?

- I) salamlama I) üzrxahlıq I) təşəkkür etmə I) tanışlıq I) xudahafizləşmə

386.

Zəhmət olmasa, bağışlayın, üzr istəyirəm, narahat etdim, vaxtınızı aldım ifadələri Azərbaycan dili danışiq etiketinin hansı qrupuna daxildir?

- I) xudahafizləşmə I) təşəkkür etmə I) tanışlıq
I) üzrxahlıq I) salamlaşma

387.

Təbrik edirəm, gözünüz aydın, gözünüz aydın olsun, mübarəkdir, mübarək olsun ifadələri Azərbaycan dili danışiq etiketinin hansı qrupuna daxildir?

- I) üzrxahlıq I) təşəkkür etmə I) salamlaşma I) tanışlıq I) təbrik etmə

388.

Allah sizə kömək olsun! Yastığınız yüngül olsun! ifadələri Azərbaycan dili danışiq etiketinin hansı qrupuna daxildir?

- I) alqış) təşəkkür etmə I) təbrik etmə
I) xudahafizləşmə I) salamlaşma

389.

Öz təşəkkürünü, minnətdarlığını bildirən adama cavab verilərkən hansı ifadələrdən istifadə edilir?

- I) gülə-gülə, hələlik, xeyrli olsun
I) siz də sağ olun, dəyməz, borcumuzdu, buyurun, nə danışırırsınız, təşəkkürə heç bir ehtiyac yoxdur, vəzifəmizdir
I) təşəkkür edirəm, minnətdaram, şad oldum
I) üzr istəyirəm, bağışlayın, gözləməzdim
I) xudahafiz, əlvida, salamat qalın

390.

“ Səni kimdir sevən bica, qərənfil?! ” Nümundə obrazlılıq, ifadəlilik yaradan vasitələr nədir?

- I) İnversiya, təşbeh
I) Xitab, metonimiya
I) İnversiya, ritorik sual, bədii xitab
I) Psixoloji fasilə, məntiqi vurğu, təşbeh
I) Ritorik sual, alliterasiya

391.

Mahir ifaçı intonasiya vasitəsilə şeirdə ifadə olunan fikri daha da canlandırır, ona əlavə çalarlar, rənglər verir. Belə nitqdə hansı tələb daha qabarıqdır?

- I) Aydınlıq I) Yığcamlıq I) Təmizlik I) İfadəlilik I) Orijinallıq

392.

Vurğunun növlərindən biri səhv göstərilmişdir.

- I) heca vurğusu I) həyəcanlı vurğu I) məntiqi vurğu
I) söz vurğu I) leksik vurğu

393.

“Yadıma düşdükcə Dilican dərəsi
Başımdan alovlar, tüstülər qalxır” (S.Vurğun). Misralarda nitqin hansı tələbi qabarıq şəkildə verilmişdir?

- I) İfadəlilik I) Yığcamlıq I) Aydınlıq I) Orijinallıq I) Münasiblik

394.

“Öz doğma ocağıma, dədə-baba yurduma gedirəm” cümləsi nitqin hansı tələbinə uyğundur?

- I) Yığcamlıq I) İfadəlilik I) Dəqiqlik I) Aydınlıq I) Zənginlik

395.

Nitqdə ifadəlilik yaradn vasitələrdən biri yanlış verilmişdir.

- I) Vurğu I) İntonasiya I) Nitqin aydınlığı
I) Ritorik sual I) Təkrarlar

396.

Nitqdə antonimlərdən hansı məqsədlər üçün istifadə olunur? Biri yanlıştır.

- I) Nitqin təsir gücünü artırır.
I) Nitqdə lakoniklik, konkretlik yaradır.
I) Nitq prosesində təzadlı hadisə və əşyaları qabarıq şəkildə nəzərə çatdırır.
I) Antonimlərdən yalnız bədii üslubda istifadə olunur.
I) Bədii nitqdə həm mütləq, həm də mətni və ya üslubi antonimlərdən istifadə olunur.

397.

Frazeoloji birləşmələr haqqındakı fikirlərdən biri yanlıştır.

- I) Nitqdə milli kolorit verir.
I) Nitqin obrazlılığı, emosionallığını yaradan ən təsirli vasitədir.
I) Onun yaratdığı obrazlılıq qarşılığı olan leksik sinonimlərdən qat-qat qüvvətlidir.
I) Nitqdə məna rəngarəngliliyi yaradır.
I) Yalnız bədii üslubda işlədilir.

398.

İntonasiya nitqin hansı tələbini yerinə yetirir?

- I) İfadəlilik I) Təmizlik I) Dəqiqlik I) Sadəlik I) Aydınlıq

399.

Nitq zamanı vurğu hansı tələbi yerinə yetirir?

I) təbiilik I) intonasiya I) aydınlıq I) dəqiqlik I) təmizlik

400.

Nitqin dəqiqliyi nədir?

I) nitq orijinal olmalıdır.
I) nitq özünəməxsus olmalıdır.
I) nitq danışanın fikrinə uyğun olmalıdır.
I) nitq sadə olmalıdır.
I) nitq aydın olmalıdır.

401.

Nitqin orijinallığı necə başa düşülməlidir?

I) nitqin sadəliyi I) nitqin orijinallığı I) nitqin fərdiliyi
I) nitqin özünəməxsusluğu I) nitqin elmiliyi

402.

Nitqdə vurğulu və vurğusuz, uzun və qısa hecaların bir - birini əvəz etməsi hadisəsi necə adlanır?

I) nitq axını I) nitq tipi I) nitq taktı I) nitq faktı I) nitq ritmi

403.

Nitqin zənginliyinin başlıca meyarı nədir?

I) geniş söz ehtiyatına malik olmaq
I) səslərin öz məxrəcinə uyğun şəkildə tələffüzü
I) orfoqrafiya qaydalarına əməl etmək
I) orfoepiya qaydalarına əməl etmək
I) düzgün danışmaq qaydasına əməl etmək

404.

Hansı fikir yanlışdır?

I) Gözəl nitq düzgün, dəqiq, səlis və ifadəli olmalıdır.
I) Düzgün, mədəni nitq dəqiq olmaya da bilər.
I) Nitq dilə əsaslanmalı, onun əsasında meydana çıxmalıdır.
I) Zəngin dil mükəmməl nitqin əsasıdır.
I) Nitq canlı, maraqlı, emosional olmalıdır.

405.

Düzgün nitq o nitq forması sayılır ki:

- I) yığcamlıq, sadəlik tələblərinə əməl edilsin
- I) obrazlılıq və məcazilikdən geniş istifadə edilsin
- I) dilin fonetik, leksik, qrammatik qayda-qanunları pozulmasın
- I) ancaq ümumişlək sözlərdən ibarət olsun
- I) terminlərdən istifadə etməklə elmilik gözlənilsin

406.

Nitqin dəqiqliyi dedikdə nə başa düşülür?

- I) ən məqsədəuyğun, üslub baxımından ən uğurlu dil vasitələrini tapıb işlətmək
- I) dilin fonetik, leksik, qrammatik qayda-qanunlarına tam əməl etmək
- I) yazılı nitqin orfoqrafiya və durğu işarələrinin işlədilməsi baxımından səliqə-sahmanlı olması
- I) fikrin ifadəsi üçün bilavasitə tələb olunan dil vasitələrini tapmaq
- I) nitqin ədəbi tələffüz baxımından düzgünlüyü

407.

Melodiklik nitqin hansı tələblərinə aiddir?

- I) sadəlik
- I) münasiblik
- I) zənginlik
- I) aydınlıq
- I) ifadəlilik

408.

Məcazların nitqdə rolu nədən ibarətdir?

- I) nitqi ifadəli edir
- I) nitqə yığcamlıq verir
- I) nitqə aydınlıq gətirir
- I) nitqin qavranışını asanlaşdırır
- I) nitqə dəqiqlik gətirir

409.

Nitqin aydınlığı üçün tələb olunan şərtlərdən biri düzgündür.

- I) Yalnız adi intonasiyadan istifadə etmək
- I) Mətndəki çətin sözləri öyrənmək və izah etmək
- I) Sözlərin axırının tələffüz edilməməsi
- I) Məhəlli sözlərə yer vermək
- I) Əcnəbi sözlərin lüzumsuz işlədilməsi

410.

Nitq mədəniyyətinin hamı üçün məcburi olan şərti hansıdır?

- I) Nitqin elmiliyi
- I) Nitqin dəqiqliyi
- I) Nitqin düzgünlüyü
- I) Nitqin ifadəliliyi
- I) Nitqin sərbəstliyi

411.

Nitqin bu tələbi nitq prosesində leksik, semantik, frazeoloji, qrammatik vahidlərin rəngarəng formada işlədilməsini nəzərdə tutur.

I) yığcamlığı I) aydınlığı I) təmizliyi I) zənginliyi I) orijinallığı

412.

“Çox sağ ol” ifadəsi müxtəlif intonasiya çalarlarına malikdir. Biri yanlış verilmişdir.

I) kinayə I) təşəkkür I) hörmət I) minnətdarlıq I) yalvarış

413.

Hansı cümlədə fərqləndirilmiş hissənin bu cür işlənməsi orfoqrafik normaya uyğun deyil?

- I) Bir *görəydim* ayrılığı kim saldı,
Ölkəmizdə kim qırıldı, kim qaldı. (M.Şəhriyar)
- I) O, ruzi *qazanardı* hər gün kərpic kəsərək. (N.Gəncəvi)
- I) Mən evə çatanda o artıq tapşırıqlarını hazırlayıb *qurtarıbmış*.
- I) Kaş sənin necə qalib gəldiyini *görə idim*.
- I) Səsin rahatlıq *verərdi* qəlbimizə.

414.

Hansı cümlələrdə orfoqrafik normanın pozulması müşahidə olunur?

- 1. Şeylərini satmışam, - dedi, - görürsən, bala-bala ötürərəm içəri
- 2. Dur gedək, mənim şeylərimi ver, mən sənə kimi əclafnan oturmaram
- 3. Buzbulağa da qar yağıbı, görəsən...?
- 4. Təxsir özündədir, özün oturub sataydın
- 5. Pıtrağın böyründə bir əncir ağacı vardı, yarpaqları payızda da gömgöy olurdu

I) 1,5 I) 2,5 I) 2,4 I) 1,2 I) 4,5

415.

Hansı nümunədə şəkilçinin bu cür işlənməsi ədəbi dildə orfoqrafik normaya uyğun deyildir?

- I) *Guşumda sırğadı, sinəmdə dağdı,*
Ağıllı unutmaz necə ki, sağdı. (A.Ələsgər)
- I) *Aşıq, Yaxşı ölübdür,*
Dost inildər, yad ağlar. (“Aşıq və Yaxşı” dastanı)
- I) *Dəli könül, gəl əylənmə qürbətdə.* (M.V.Vidadi)
- I) *Keçər dövrən, belə qalmaz.* (Ə.Cəfərzadə)
- I) *Qış getdi, yenə bahar gəldi.* (Ş.İ.Xətai)

416.

Verilmiş fikirlərdən hansı düzgündür?

- I) Nitq mədəniyyəti təfəkkür mədəniyyətidir
- I) Maddi və mənəvi sərvətlər xalqın milli mədəniyyəti sayılır
- I) Milli mədəniyyət hər bir xalqın təfəkkür tərzində öz əksini tapır
- I) Azərbaycan mədəniyyəti ümumbəşəri mədəniyyətin tərkib hissəsidir
- I) Bütün fikirlər

417.

"Dil fikri açmaq üçün yox, gizlətmək üçündür."

Bu müdrik kəlam kimə məxsusdur?

I) Demosfen	I) Siseron	I) Taleyran
I) Brut	I) Kvintilian	

418.

Bir sıra nağıllarımızda yazı ilə bağlı maraqlı epizodlar vardır. Məsələn: "Daşdəmirin nağılı"nda Mirzə Möhsün Nardana "məktub" - daş, dəmir, əl dəyirmanı, armud və gavalı göndərir.

Nöqtələrin yerinə hansı yazı uyğundur?

I) sillabik	I) ideoqrafik	I) fonografik
I) pikroqrafik	I) əşyavi	

419.

Müasir həyatımızda dayazının izlərinə rast gəlmək mümkündür. Məsələn, *yas saxlayan şəxsin qara paltar geyməsi* onun yaxın bir adamının vəfat etdiyini bildirir.

Nöqtələrin yerinə hansı yazı uyğundur?

I) fonografik	I) əşyavi	I) pikroqrafik
I) sillabik	I) ideoqrafik	

420.

Bu yazıda nəzərdə tutulan əşyanın şəkli çəkilir. Məsələn, *ayaqqabı dükanının şüşəsində ayaqqabı şəklinin çəkilməsi* yazı nümunəsidir.

Nöqtələrin yerinə hansı yazı uyğundur?

I) əşyavi	I) ideoqrafik	I) pikroqrafik
I) fonografik	I) sillabik	

421.

..... yazıda günəş şəkli günəşin özünü bildirir,yazıda isə bu şəkil işıq anlayışını ifadə edir.

Nöqtələrin yerinə uyğun gələn yazılar hansı sırada verilmişdir?

I) ideoqrafik, pikroqrafik	I) pikroqrafik, ideoqrafik	I) pikroqrafik, əşyavi
I) ideoqrafik, əşyavi	I) əşyavi, piktoqrafik	

422.

Nəqliyyat yolunda qoyulmuş nida işarəsi və ya maşınların hərəkətini tənzimləyən qırmızı, sarı, yaşıl işıq hansı yazıya nümunə ola bilər?

I) ideoqrafik	I) fonoqrafik	I) əşyavi
I) pikroqrafik	I) sillabik	

423.

Aşağıdakılardan biri dilin funksiyalarına aiddir:

I) əşya və hadisələrin adlarını bildirmək	I) əşyaları rənglərlə təsvir etmək
I) hadisələrin qarşısını almaq	I) əl-qol hərəkətləri yaratmaq
I) idarə və təşkilatlarda münasibətləri tənzimləmək	

424.

Ünsiyyət vasitəsi olan dilə köməkçi vasitə kimi götürülə bilər:

I) ifadəli oxu	I) mütaliə	I) mətbuat
I) idman hərəkətləri	I) jestlər	

425.

Heca yazısı nəyi ifadə edir?

- I) sözü
- I) əşyanın şəklini
- I) ancaq sait səsləri
- I) sözün ayrı – ayrı hissələrini
- I) bütöv fikri

426.

Şekildəki səmənə bahar anlayışı ifadə edərsə, bu yazının hansı növünə aiddir?

I) şəkli	I) fonoqrafik	I) ideoqrafik
I) pikroqrafik	I) sillabik	

427.

Aşağıdakı əlifbalardan birinin yaradıcısı türklər olmuşdur:

- I) Orxon – Yenisey əlifbasının
- I) latın əlifbasının
- I) yunan əlifbasının
- I) ərəb əlifbasının
- I) kiril əlifbasının

428.

Bəstəkar olmaqla bərabər, həm də dilçiliyin lüğətçilik sahəsində də fəaliyyət göstərən sənətkarı müəyyən edin.

I) Fikrət Əmirov	I) Üzeyir Hacıbəyli	I) Niyazi
I) Müslüm Maqomayev	I) Qara Qarayev	

429.

Şəki bölgəsinin yerli – məhəlli danışığını dilçiliyin hansı sahəsi öyrənir?

I) dialektologiya	I) fonetika	I) leksikologiya
I) üslubiyyat	I) sintaksis	

430.

*Baxdım ana torpağıma,
Aranıma, yaylağıma,
Min səs gəldi qulağıma:
– Yaşa, Yaşa, Azərbaycan! (H.Arif)*

Şeir mətnində ədəbi dilin hansı norması pozulmuşdur?

- I) semantik I) fonetik I) leksik I) morfoloji I) sintaktik

431.

Azərbaycan dilinin də daxil olduğu qazax, qırğız, tatar, çuvaş, özbək və s. dillər bütövlükdə nə adlanır?

I) Latin dillər qrupu	I) Dialekt və şivələr	I) Flektiv dillər qrupu
I) Türk dilləri ailəsi	I) Kök (amorf) dillər	

432.

Nə üçün Azərbaycan dili iltisqi dil adlanır?

- I) söz kökünün sabit qaldığı, şəkilçilərin isə kökə əlavə olunduğu üçün
- I) ön, iç və son şəkilçi işləndiyi üçün
- I) qrammatik quruluşu birinci minillikdə formalaşdığı üçün
- I) dövlət dili olduğu üçün
- I) sözlərin əksəriyyəti Azərbaycan mənşəli olduğu üçün

433.

*Gecənin qulağına: “Gündüz gəlir, qaç!”-dedim.
– Sevgilim, günəş doğur, pəncərəni aç!- dedim! (M.Müşfiq)*

Şeir mətnində dilin hansı ifadə vasitələrindən istifadə edilmişdir?

- I) bədii təyin, təzad, bənzətmə, bədii sual
- I) cinas, bədii sual, bədii təyin, bədii xitab
- I) metonimiya, metafora, bədii xitab, təzad

- I) təşbeh, epitet, metafora, cinas, metafora
I) mübaliğə, bənzətmə, metonimiya, cinas

434.

Azərbaycan dilində ərəb və fars sözlərinin, əsasən, çox işlənməsi nə ilə bağlıdır?

- I) Azərbaycanda islam dininin qəbul olunması ilə
I) Səfəvilərin hakimiyyətə gəlməsi ilə
I) Türk dillərinin formalaşması ilə
I) Azərbaycanda elmə marağın artması ilə
I) Azərbaycan dilinin təsir dairəsinin genişlənməsi ilə

435.

Aşağıdakılardan biri dilimizin müstəqil dil vahidlərindən biridir:

- I) samitlər I) Cümlələr I) heca
I) ahəg qanunu I) şəkilçilər

436.

*Gəldim, qarşıladı güllər-çiçəklər,
Gedirəm, əl edir boz biçənəklər.* (Məmməd Araz)
Misralarda ədəbi dilin hansı norması pozulmuşdur?

- I) semantik I) fonetik I) leksik I) morfoloji I) sintaktik

437.

Sözün törəmə mənası adlanır:

- I) qrammatik məna I) leksik məna I) həqiqi məna
I) məcazi məna I) ilkin məna

438.

Azərbaycan dilinin lüğət fondunu nə təşkil edir?

- I) dildə olan fəal, ümumişlək sözlərin hamısı I) dildə olan uzunömürlü sözlər
I) neologizmlər I) tarixizmlər I) ümumişlək sözlər

439.

Nöqtələrin yerinə uyğun gələn ifadələri müəyyən edin:

..... vulqar sözlər deyilir.

- I) kobud ifadələrə, nalayiq ifadələrə
I) tarixizmlərə, dialektizmlərə
I) kobud ifadələrə, yersiz əcnəbi sözlərə
I) köhnəlmiş sözlərə, nalayiq ifadələrə
I) dialektizmlərə, kobud ifadələrə

440.

Aşağıdakılardan biri dilin sabit söz birləşmələri də adlanır:

- I) ismi birləşmələr I) feili birləşmələr I) frazeoloji birləşmələr
I) mürəkkəb söz birləşmələri I) mürəkkəb sözlər

441.

Cümlədə özündən əvvəlki üzvü izah edən və konkretləşdirən sözə və ya söz birləşməsinə nə deyilir?

- I) ara sözlər I) əlavələr I) xitablar
I) adlıq cümlələr I) həmcins üzlər

442.

Dilin funksiyalarını göstərin.

- 1) Dil ünsiyyət vasitəsi olmaqla insanlar arasında əlaqə yaradır
- 2) Dil bioloji yox, ictimai hadisədir
- 3) Dil təfəkkürlə bağlı hadisə olaraq fikir ifadə edir
- 4) Dil əşya və hadisələrin adlarını əks etdirir
- 5) Dilin başa düşülməsini təmin edən müxtəlif jestlər də ünsiyyət vasitəsidir

- I) 2, 3 I) 2, 5 I) 1, 2, 4 I) 3, 4, 5 I) 1, 3, 4

443.

Fikirlərdən biri yanlışdır:

- I) dil cəmiyyətdə formalaşsa da, bioloji hadisədir
I) dil cəmiyyətdə ünsiyyət vasitəsi kimi işlənir
I) dil əşya və hadisələri adlandırır
I) dildən başqa, digər ictimai hadisələr də vardır
I) dil vasitəsilə insanlar fikirlərini, arzularını bir–birlərinə çatdırırlar

444.

Səhv fikri göstərin.

- I) cəmiyyət dilsiz mövcud ola bilməz
I) dilin irqi və irsi cəhətlərlə bağlı olan məqamları çoxdur
I) dilin və şüurun yaranması vahid ictimai prosesdir
I) dilin yaranmasında insan bədəninin şaquli vəziyyətə düşməsi də əsas şərtlərdəndir
I) dil insanlara qulluq göstərən yeganə ictimai hadisə deyil

445.

Düzgün fikri göstərin.

- I) dil bioloji hadisədir
I) dildən savayı, insanlara xidmət göstərən başqa ictimai hadisələr yoxdur
I) uzun, saçın rəngi və forması, gözün, sifətin quruluşu kimi, dil də irsidir
I) dil canlılardan yalnız insana məxsusdur
I) küçə hərəkəti qaydalarını göstərən işarələr, gəmilərdən bayraqlarla verilən siqnallar və s. dilin əsas ünsiyyət imkanları səviyyəsinə qalxa bilər

446.

Nitq normalarına riayət etmək şərti ilə *qapının örtülməsini xahiş etmək üçün* aşağıdakı cümlələrin hansından istifadə etmək daha münasibdir?

- I) Qapını qapayın.
- I) Mümkünsə, qapını örtün.
- I) Sizin evdə qapı yoxdur?
- I) Zəhmət olmasa, qapını bağlayın!
- I) Qapını çəkin.

447.

Sözün kökü dəyişmir, şəkilçilər ona əlavə olunur. Bu dil tipi necə adlanır?

I) kök	I) iltisqi və flektiv	I) flektiv və kök
I) flektiv	I) iltisqi	

448.

Dil haqqında fikirlərdən biri səhvdir:

- I) dil başqa antropoloji cizgilər kimi bioloji hadisə sayılır
- I) dil insan cəmiyyətində meydana gəlir
- I) insanların bir–biri ilə ünsiyyətinə xidmət edir
- I) dilin yaranması üçün insan orqanizminin fizioloji cəhətdən müəyyən şəkildə formalaşması da müəyyən şərtidir
- I) dilin və şüurun yaranması bütöv halda vahid bir ictimai hadisədir

449.

İltisqi dillərə məxsus əlamətləri müəyyənləşdirin.

- 1) Şəkilçinin yeri sabitdir
- 2) Kök eyni zamanda bir neçə şəkilçi qəbul edə bilməz
- 3) Ahəng qanunu həm kökdə, həm də şəkilçidə gözlənilir
- 4) Qayıqçı, kəskinləş, yaylaqçı iltisqi dillərə məxsus söz yaradıcılığıdır
- 5) Sözün kökü daxildən dəyişir

I) 2, 3, 5	I) 1, 2, 3	I) 2, 4, 5	I) 1, 4, 5	I) 1, 3, 4

450.

Hansı əlamətlər şəkli yazıya məxsusdur?

- 1) əşyevi yazıdan sonra yaranmışdır
- 2) hansı əşyadan yazmaq nəzərdə tutulursa, onun şəkli çəkilir
- 3) şəkli yazıda it şəkli iti, baş şəkli başı, ağac şəkli ağacı bildirir
- 4) şəkli yazıda eyni zamanda günəş işıq, baş düşüncə mənasında da işlədilir
- 5) şəkli yazıdan bu gün istifadə olunmur

I) 2, 3, 5	I) 1, 2, 3	I) 1, 4, 5	I) 1, 3, 5	I) 1, 2, 4

451.

Fikri, yəni ideoqrafik yazıya aid əlamətləri seçin.

- 1) yazının inkişafının üçüncü mərhələsi fikri (ideoqrafik) yazı hesab olunur
- 2) fikri yazı hərfi yazıya doğru əhəmiyyətli addım idi
- 3) fikri yazıdan ilk dəfə qədim misirlilər, assuriyalılar istifadə ediblər
- 4) lotoreya biletlərində «50 qəpiyə udmaq olar» sözlərindən sonra verilən şəkillər (maşın, fotoapparat və s.) fikri yazı nümunələridir
- 5) dövlətlərin gerblərindəki və bayraqlarındakı rənglər və şəkillər fikri yazıya aiddir

I) 2, 3, 5 I) 1, 2, 4 I) 1, 2, 5 I) 3, 5 I) 2, 4

452.

Dil ilə yanaşı, daha nələr ünsiyyətə xidmət göstərir? Səhvi göstərin.

- I) kəşfiyyat xarakterli məktublar və jarqon sözlər
- I) küçə hərəkətli qaydalarını göstərən nişanlar
- I) gəmilərdə bayraqlarla verilən nişanlar
- I) müxtəlif rəsm əsərləri
- I) jestlər və mimikalar

453.

Dillərin tipoloji bölgüsünə əsaslanıb sıranı tamamlayın.

İltisəqi dillər, flektiv dillər, ...

I) oğuz dilləri	I) kök (amorf) dillər	I) hind – Avropa dilləri
I) qıpçaq dilləri	I) qarluq dilləri	

454.

Nitq mədəniyyətinin əsasını nə təşkil edir?

- I) natiqlik sənətinə yiyələnmək
- I) təbəssümlü, xoşrəftar olmaq
- I) jestlərdən istifadə etmək
- I) ədəbi dil normalarına əməl etmək
- I) mimikalardan istifadə etmək

455.

Avropalıların «mədəniyyət dili» adlandırdıqları anlayış Azərbaycanda nə adlanır?

I) ədəbi dil normaları	I) ünsiyyət dili	I) natiqlik sənəti
I) nitq mədəniyyəti	I) ədəbi dil	

456.

*Çox keçmişəm bu dağlardan,
Durna gözlü bulaqlardan,
Eşitmişəm uzaqlardan.*

Sakit axan Arazları,

Sınamışam dostu-yarı. (S.Vurğun)

Verilmiş şeir parçasında nitqin hansı norması pozulmuşdur?

I) sintaktik I) fonetik I) leksik I) morfoloji I) semantik

457.

Aktyorlardan, müğənnilərdən, şairlərdən, ümumiyyətlə, söz sənətkarlarından nitq mədəniyyətinin daha çox tələb olunan şərti hansıdır?

I) dəqiqlik I) məntiqlik I) ifadəlilik D) düzgünlük I) ardıcılıq

458.

Aşağıdakılardan biri nitq mədəniyyətinin fərdi məsələsidir:

I) nitqin gözəl olması I) düzgün tələffüz I) sözün düzgün yazılışı
I) qrammatik qayda–qanunlara riayət edilməsi I) sözün leksik mənasının qavranması

459.

Digərləri ilə müqayisədə aşağıdakılardan biri daha az dəyişir:

I) ünsiyyət I) yazılı nitq I) lüğət tərkibi
I) şifahi nitq I) dil

460.

Aydın nitq adlanır:

I) əlavə vasitələr olmadan başa düşülən nitq
I) tərcümə yolu ilə çatdırılan nitq
I) Azərbaycan dilində olan nitq
I) alimlərin nitqi
I) sənət adamlarının nitqi

461.

Hansı nitq «təmiz nitq» hesab olunur?

I) dialekt və şivə elementləri olmayan nitq
I) terminlərlə zənginləşdirilən nitq
I) neologizmlərdən ibarət olan nitq
I) obrazlı ifadələrlə zəngin olan nitq
I) qısa, yığcam nitq

462.

Nitqdə zərb–məsəllərdən, frazeoloji vahidlərdən istifadə edilməsi nə ilə bağlıdır?

I) dilin statusu ilə I) nitqin elmiliyi ilə I) nitqin zənginliyi ilə

I) nitqin konkretliyi ilə I) nitqin ardıcılığı ilə

463.

Biri yazılı ədəbi dil nümunəsi kimi verilə bilər:

I) çıxışlar I) plakatların dili I) nitqlər
I) nəğmələr I) mühazirələr

464.

Azərbaycan ədəbi dilinin normaları nəyə uyğundur? Səhv olanı müəyyən edin.

I) dilin daxili quruluşuna I) xalq danışığı dilinə I) dilin qrammatikasına
I) dilin fonetikasına I) dilin leksikasına

465.

Hamının əməl etməsi vacibdir, tarixi təkamülün məhsuludur. Söhbət nədən gedir?

I) ədəbi dil normalarından I) söz yaradıcılığından I) lüğət fondundan
I) lüğət tərkibindən I) xalq danışığı dilindən

466.

Bir aktyor səhnədə ifa etdiyi rolun dilindən Təbriz dialektinə aid sözlər deyir. Bu zaman ədəbi dilin hansı norması pozulur?

I) fonetik I) orfoepik I) qrammatik
I) leksik I) orfoqrafik

467.

Hansı sözün tələffüzündə orfoepik norma pozulmuşdur?

I) [təmkinən] I) [həssas] I) [təyyarə]
I) [üfük] I) [müəllim]

468.

Cümlədə tamamlıq mübtədadan əvvəl işlənsə, dilin hansı norması pozular?

I) orfoqrafik I) leksik I) orfoepik
I) qrammatik I) fonetik

469.

Sabitliyin nisbətən az olduğu, yəni çox dəyişən ədəbi dil norması hansıdır?

I) qrammatik I) orfoepik I) leksik
I) fonetik I) orfoqrafik

470.

Qrammatik normaya düzgün əməl etmək üçün mübtədanın, xəbərin, zərfləyin və tamamlığın iştirak etdiyi cümlədə cümlə üzvlərinin sırası necə olmalıdır?

I) mübtədə, tamamlıq, zərflək, xəbər	I) xəbər, tamamlıq, mübtədə, zərflək
I) zərflək, xəbər, mübtədə, tamamlıq	I) tamamlıq, zərflək, xəbər, mübtədə
I) mübtədə, xəbər, tamamlıq, zərflək, xəbər	

471.

Natıqlık sənətinin əsas tələbləri sırasında verilənlərdən biri səhvdir.

- I) auditoriyadan asılı olmayaraq, nitqin yüksək elmlı olması
- I) mümkün qədər yığcam danışmaq, mətləbdən uzaqlaşmamaq
- I) düzgün, dəqiq və gözəl danışmaq
- I) nitqə əvvəlcədən hazırlaşmaq, konkret nəticələr çıxarmaq
- I) auditoriyanın səviyyəsini, xarakterini nəzərə almaq, onlar üçün anlaşıqlı dildə danışmaq

472.

Hansı bənddə nitqin dəqiqliyi pozulmuşdur?

I) Çay kənddən keçirdi.	I) İşlərimi bir neçə günə bitirdim.
I) Qonaqlara yaxşı süfrə açdım.	I) Eşitdiklərim qanıma qaraltdı.
I) Bu oğlan çox ciddidir.	

473.

Şeirın, nəsrin məlahətlə, emosional ifa edilməsi natıqlık sənətinin hansı sahəsinə aiddir?

I) inzibati – idarə	I) işgüzar	I) akademik
I) siyasi	I) bədii	

474.

Nöqtələrin yerinə uyğun gələn sözləri müəyyən etməklə cümləni tamamlayın.
..... normalarda dəyişmə ləng gedir.

I) leksik, orfoepik	I) fonetik, leksik	I) leksik, qrammatik
I) fonetik, qrammatik	I) orfoqrafik, leksik	

475.

İş adamlarının, sahibkarların iqtisadi – idarəçilik mövzusunda çıxışları natıqlıyın hansı sahələrinə aiddir?

I) işgüzar natıqlık	I) bədii natıqlık	I) siyasi natıqlık
I) inzibati – idarə natıqlıy	I) akademik natıqlık	

476. Nitq etiketləri kimi verilənlərdən dördü yanlıştır. Doğrunu müəyyən edin.

I) mimikalar
I) məsləhətlər

I) teoremlər
I) cestlər

I) alqışlar

477.

Ünsiyyət prosesində nitq etiketlərindən necə istifadə etmək səmimi münasibət yaradır?

I) yerli – yerində
I) təbəssümlü

I) ciddi
I) rəsmi

I) qeyri – rəsmi

478.

Hər bir xalqın dilində işlənən nitq etiketləri daha çox hansı xüsusiyyətlərə malikdir?

I) qeyri – rəsmi I) fərdi I) siyasi I) işgüzar I) milli

479.

Aşağıdakılardan biri özləşmə prosesinin nəticəsində baş verir:

I) *çavuş, yarlıq, ulus* və s. kimi sözlərin yenidən işlənməsi

I) yeni terminlərin yaranması

I) dil haqqında qanunun qəbul olunması

I) dövlət müstəqilliyinin qazanılması

I) təhsilin ana dilində olması

480.

Aşağıdakılardan birinə bəzən piktoqrafik yazı da deyilir:

I) əşyevi yazıya
I) heca yazısına

I) şəkli yazıya
I) hərfi yazıya

I) fikri yazıya

481.

Heca yazısının mahiyyəti nədir?

I) cümlədə sözlər hecalara ayrılmış formada yazılmalıdır

I) bir neçə səs bir işarə ilə verilir

I) bir heca bir səsi ifadə etməlidir

I) heca yazısı ən geniş yayılmış yazı formasıdır

I) kimyəvi işarələr heca yazısına aiddir.

482.

Hərfi yazının ilk mərhələsi olmuşdur:

I) fonografik yazı
I) heca yazısı

I) əşyevi yazı
I) fikri yazı

I) şəkli yazı

483.

Dilə aid olanlardan biri yanlışdır:

I) ünsiyyət vasitəsidir
I) əşyaları adlandırır

I) fikir ifadə edir
I) fərdi deyil

I) irsi xarakter daşıyır

484.

Ədəbi dilin fonetik, leksik və qrammatik normaları funksional üslublardan hansı üçün məcburidir?

I) publisistik üslub üçün
I) yalnız məişət üslubu üçün

I) bədii üslub üçün
I) hamısı üçün

I) rəsmi üslub üçün

485.

Oğuz qrupuna daxil olmayan dil hansıdır?

I) başqırd dili
I) qaqauz dili

I) Azərbaycan dili
I) türkmən dili

I) Türkiyə türkcəsi

486.

İntonasiyalara aid göstərilənlərdən biri səhvdir:

I) bitkinlik I) modallıq I) mürəkkəbliк I) sadalama I) sual

487.

Dil haqqında verilənlərdən biri düzgün deyil:

I) yeganə ünsiyyət vasitəsi olmaq
I) əşyalara ad vermək
I) fikir ifadə etmək
I) insanlar arasında əlaqə yaratmaq
I) ən mühüm ünsiyyət vasitəsi olmaq

488.

Hansı yazı növünə bəzən ideoqrafik yazı da deyilir?

I) heca yazısına I) fikri yazıya I) əşyavi yazıya
I) şəkli yazıya I) fonografik yazıya

489.

Cümlələrdən birində nitqin düzgünlüyü pozulmuşdur:

I) Şərtlərin dəyişdirilməsi planlarımızı alt – üst etdi.
I) İmtahanların iyunun birinci yarısında keçirilməsi planlaşdırılır.
I) Tənəffüs yollarının keçməzliyindən şikayəti vardı.
I) Bütün sahələrdə olduğu kimi, iqtisadiyyatda da çatışmamazlıq vardı.
I) Sərhədlərlə bağlı danışıqlar bitmək üzrə idi.

490.

Biri başsağlığı etiketi deyil:

- I) balaları torpağı sanı yaşayınlar ...
- I) belə dərddli vaxtda təsəlliverici söz tapmaq çox çətindir ...
- I) xəbər məni çox mütəəssir etdi
- I) Allah rəhmət eləsin!
- I) Allah kömək olsun!

491.

Biri qonaq qarşılama etiketi deyil:

- I) sizin dəvətinizi qəbul edə bilmədiyim üçün üzr istəyirəm ...
- I) həmişə siz gələsiniz!
- I) biz çox şadıq ki, gəlmisiniz ...
- I) sizi evimizdə görməyə çox şadıq ...
- I) xoş gəlmisiniz!

492.

Sıranı tamamlayın.

Əlvida! Xudahafiz! Sağ olun! Salamat qalın!

- I) etiraz etmirəm
- I) təbrik edirəm!
- I) gecəniz xeyrə qalsın!
- I) məmnuniyyətlə gələrik
- I) sizdən üzr istəyirəm

493.

Düzgün cavab hansıdır?

- I) jestləri natiqlər eynilə tətbiq edirlər
- I) düzgün olmayan jest gülüş doğura bilər
- I) cəst bəzən nitqin tezliyini də təmin edir
- I) çox usta natiq cəstsiz də təsirli nitq söyləyə bilər
- I) nitqdə mimikasız da keçinmək olar

494.

Yanlış fikri göstərin:

- I) şifahi ədəbi dil orfoqrafik normalara tabe olur
- I) mədəni inkişaf dildə də özünü göstərir
- I) dil faktları xalqın mədəni tarixi haqqında məlumat verir
- I) elmi dil və xalq danışığı dilinin sintezi – elmi–kütləvi üslub deyilən bir nitq forması yaradır
- I) mədəni inkişaf dialektin sosial işlənməsini məhdudlaşdırır

495.

Nitq mədəniyyətinin ən mühüm şərti:

I) nitqin üslubi imkanlarını tapmaq	I) iltisqaqiliyə riayət etmək
I) nitqin ifadəliliyini təmin etmək	I) nitqin dəqiqliyini təmin etmək
I) ədəbi dilin normalarına riayət etmək	

496.

Nitq mədəniyyəti filologiyasının elə bir sahəsidir ki, o (nöqtələrin yerinə uyğun olanları seçin)

- 1) Dilin bütün sahələrində: fonetik sistemində, lüğət tərkibində, qrammatik quruluşunda mövcud olan qanunlara əməl olunmasını tələb edir
- 2) Nitqin məzmununun gözəl, danışığın aydın və dinləyənin səviyyəsinə uyğun olmasına diqqət yetirir
- 3) Natiqlik bəstəkarlıq və rəssamlıq və s. kimi bir sənətdir
- 4) Onun konkret predmeti vardır
- 5) Ona yiyələnmək hamının, hər kəsin işi olmalıdır

- I) 1, 4 I) 1, 2, 3 I) 4, 5 I) 1, 2, 5 I) 1, 3, 5

497.

Mədəni nitq üçün birinci növbədə tələb olunur:

- 1) Dilin səlisliyi, ifadə imkanlarının genişliyi
- 2) İnsanı əhatə edən əşya və ya hadisələri əks etdirmək
- 3) Həmin dildən istifadə edənlərin ifadə imkanlarının genişliyindən, səlisliyindən düzgün faydalanmaq vərdislərinin olması
- 4) Ən müvafiq, üslub baxımından ən uğurlu dil vasitəsini tapmaq

- I) 2, 4 I) 1, 2 I) 1, 3 I) 3, 4 I) 1, 4

498.

Müasir Azərbaycan ədəbi dilinin normaları ilə bağlı fikirlərdən biri səhvdir:

- I) bu normalarda flektiv dil tipinin tələbləri əsas götürülür
- I) müasir Azərbaycan ədəbi dilinin normaları müəyyən təkamülün məhsuludur
- I) bu normalar dilin dialekt, yaxud şivələrindən, xalq danışığı dilindəki qeyri–mükəmməl ifadələrdən fərqlənir
- I) müasir Azərbaycan ədəbi dili fonetik, leksik–semantik və qrammatik normalar əsasında fəaliyyət göstərir
- I) ədəbi dilin normaları onun nisbi sabitliyini, əhatəliliyini təmin edir, dilin daxili quruluşunu əks etdirir

499.

Natiqliyin belə bir sahəsi yoxdur:

I) bədii natiqlik	I) iqtisadi natiqlik	I) siyasi natiqlik
I) məhkəmə natiqliyi	I) akademik natiqlik	

500.

«Ədəbi dilin normaları bir sistem olsa da, onların ... vardır». Nöqtələrin yerinə hansı sözü yazsaq, fikir daha düzgün alınar?

I) qeyri – mükəmməlliği	I) konkretliyi	I) ümumiliyi
I) əhatəliliyi	I) müstəqilliyi	

501.

XIX əsrin II yarısında və XX əsrin əvvəllərində yaşamış şair, maarifçi, pedaqoq, musiqişünas, nəhayət, “*Nəsihətnamə*” əsərinin müəllifi kimdir?

I) C.Məmmədquluzadə	I) M.Nəvvab	I) M.Ə.Sabir
I) N.Vəzirov	I) M.Ə.Rəsulzadə	

502.

“*Mədəniyyət*” sözü daha çox hansı mənaları əhatə edir?

- I) insan cəmiyyətinin istehsal sahəsində, ictimai və mənəvi həyatda əldə etdiyi nailiyyətlərin məcmusu
- I) hər hansı xalqın müəyyən dövrdə əldə etdiyi nailiyyətlər
- I) təsərrüfat və ya zehni fəaliyyətin hər hansı birinin inkişaf səviyyəsi
- I) savadlılıq, elmlilik, biliklilik, cəmiyyətdə özünü apara bilmə, tərbiyəlilik
- I) yuxarıda verilmiş bütün fikirlər “mədəniyyət” sözünün mənalarını ifadə edir

503.

“*Mədəniyyət*” sözünün mənası hansı sırada daha dəqiqdir?

- I) ərəb sözü olub, “şəhərli” mənasındadır
- I) ərəb sözü olub, “tərbiyəli” mənasındadır
- I) ərəb sözü olub, “şəhər” mənasındadır
- I) ərəb sözü olub, “davranışlı” mənasındadır
- I) ərəb sözü olub, “mədəniyyətli” mənasındadır

504.

“*Danışiq mədəniyyəti*” ifadəsi nə deməkdir?

- I) insanın dilçilik normaları əsasında danışığı
- I) yüksək natiqlik məharəti
- I) savadlı danışığı
- I) rəhbərli və məntiqli danışığı
- I) hər kəsin anlayacağı qədər sadə danışığı

505.

Azərbaycan dili türk dillərinin hansı dil qrupuna aiddir?

I) Bulqar qrupu	I) Oğuz qrupu	I) Slavyan qrupu
I) Qıpçaq qrupu	I) Qarluq qrupu	

506.

Azərbaycan dili ənənəvi, morfoloji və ya tipoloji təsnifat baxımından hansı dil qrupuna daxildir?

I) flektiv dillər	I) iltisqi dillər	I) kök dillər
I) amorf dillər	I) heç birinə	

507.

Azərbaycan dilinin iltisqi dillər qrupuna daxil olmasını ilk olaraq hansı dilçi-alim qeyd etmişdir?

I) A.Axundov	I) B.Çobanzadə	I) M.Kazımbəy
I) Ə.Abdullayev	I) Ə.Dəmirçizadə	

508.

Azərbaycanda sənədləşmə işlərinin türk dilində aparılması qərarı verilmişdir:

I) 1918-ci ildə	I) 1921-ci ildə	I) 1924-ci ildə
I) 1936-ci ildə	I) 1956-cı ildə	

509.

“Azərbaycan Respublikasının dövlət dili Azərbaycan dilidir” maddəsi neçənci ildə konstitusiyaya əlavə edilib?

I) 1924-ci ildə	I) 1936-cı ildə	I) 1937-ci ildə
I) 1956-cı ildə	I) 1957-ci ildə	

510.

Yunanıstanda nitq mədəniyyəti nəzəriyyəsi və təliminin yaradıcıları:

I) Sokrat, Platon, Aristotel	I) İskəndər, Siseron, Sezar
I) Demofen, Siseron, Brut	I) Kvintilian, Siseron, Brut
I) Nəvvab, Tusi, Nizamülmülk	

511.

İltisqi dillər qrupuna daxil olan dillər üçün hansı amil səciyyəvidir?

I) Söz kökü dəyişilir	I) Sözlərdən sonra şəkilçi gəlir
I) Söz kökü dəyişilir və kökə şəkilçi artırılır	I) Yeni söz alınma sözün hesabına yaranır
I) Söz yaradıcılığı yalnız öz hesabına olur	

512.

Azərbaycan dili nə vaxt təşəkkül etmişdir?

- I) Azərbaycan dili III-VII əsrlərdə təşəkkül etmiş, VII-VIII əsrlərdə proses başa çatmışdır.
- I) Azərbaycan dili I əsrin ikinci yarısında təşəkkül etmiş, VII-VIII əsrlərdə proses başa çatmışdır.
- I) Azərbaycan dili XI-XII əsrlərdə təşəkkül etmiş, XII əsrdə proses başa çatmışdır.
- I) Azərbaycan dili V-VII əsrlərdə təşəkkül etmiş, XIII əsrdə proses başa çatmışdır.
- I) Azərbaycan dili VIII əsrdə təşəkkül etmiş, IX əsrdə proses başa çatmışdır.

513.

XIII-XVIII əsrlərdə Azərbaycan ədəbi dili üçün hansı cəhətlər səciyyəlidir?

- I) Söz birləşmələrinin quruluşunda ərəb-fars dilinin sintaktik modeli aparıcı olmuşdur.
- I) Yazılı ədəbiyyat daha çox inkişaf etmişdir.
- I) Azərbaycan ədəbi dili inkişaf etmişdir.
- I) Azərbaycan dili inkişafdan qalmışdır.
- I) Azərbaycan dili yalnız xalq arasında işlənmişdir.

514.

“Siyasət”, “Poetika”, “Məntiq”, “Ritorika” əsərlərinin müəllifi kimdir?

- I) Siseron I) Aristotel I) Demosfen I) Platon I) Sokrat

515.

Əxlaqa və natiqlik sənətinə aid olan “Əxlaqi-Nasiri” əsərinin müəllifi:

- I) M.Nəvvab I) N.Gəncəvi I) N.Tusi I) Nizamülmülk I) Həzrət Əli

516.

Nitq mədəniyyəti elmi dilçiliyin hansı şöbələri ilə əlaqəli inkişaf edir?

- I) fonetika I) orfoepiya I) orfoqrafiya
- I) leksikologiya I) bütün dilçilik şöbələri ilə

517.

14 illik natiqlik məktəbi ilk dəfə hansı ölkədə təşkil olunmuşdur?

- I) Romada I) ərəb ölkələrində I) Çində
- I) Yunanıstanda I) Rusiyada

518.

Demosfenin hansı əsərləri dünya natiqlik sənətini inkişaf etdirmişdir?

- I) “Hal (Gall) müharibəsi haqqında qeydlər”
- I) “Vətəndaş müharibəsi haqqında qeydlər”

- I) “Siyasət”, “Poetika”
- I) 61 nitqi, 56 çıxışı, 6 məktubu
- I) “Məntiq”, “Ritorika”

519.

Hansı sırada verilmiş fikir yanlışdır?

- I) Nitq mədəniyyəti təfəkkür mədəniyyətidir.
- I) Maddi və mənəvi sərvətlər xalqın milli mədəniyyəti sayılır.
- I) Milli mədəniyyət hər bir xalqın təfəkkür tərzində öz əksini tapır.
- I) Azərbaycan mədəniyyəti ümumbəşəri mədəniyyətin tərkib hissəsidir.
- I) Bütün fikirlər doğrudur.

520.

Nitqin növləri hansılardır?

- I) şifahi və yazılı
- I) monoloji və dialoji
- I) zahiri və daxili
- I) şifahi və yazılı, monoloji və dialoji, zahiri və daxili
- I) şifahi və yazılı, monoloji və dialoji

521.

Şifahi ədəbi dil hansı normalar əsasında formalaşır?

- I) fonetik və leksik
- I) leksik və morfoloji
- I) leksik və sintaktik
- I) fonetik, leksik, qrammatik
- I) leksik və qrammatik

522.

Şifahi nitqlə yazılı nitqin fərqli cəhətləri hansı sırada xarakterizə olunur?

- I) Şifahi nitq ani şəkildə söylənilir və bitir, yazılı nitq isə müəyyən vaxt ərzində icra olunur.
- I) Şifahi nitq üzərində düzəliş aparmaq mümkün deyil, yazılı nitqdə isə bu, mümkündür.
- I) Şifahi nitqdə fasilə və intonasiya xüsusi əhəmiyyət daşıyır.
- I) Yazılı nitqdə durğu işarələrindən istifadə olunur.
- I) Verilmiş bütün fikirlər şifahi və yazılı nitqin fərqli cəhətlərini xarakterizə edir.

523.

Şifahi nitqin formaları hansı sırada verilmişdir?

- I) monoloji və dialoji nitq
 - I) zahiri və daxili nitq
- I) şifahi və yazılı nitq
- I) sərbəst və qeyri-sərbəst nitq

I) monoloji, dialoji, zahiri və daxili

524.

“*Dialog*” sözü mənşəcə hansı dilə məxsusdur, mənası nədir?

- I) Ərəb mənşəlidir, “iki və daha artıq şəxs arasında söhbət” deməkdir.
- I) Yunan mənşəlidir, “iki və daha artıq şəxs arasında söhbət” deməkdir.
- I) Yunan mənşəlidir, “söhbət edənlər” deməkdir.
- I) Latin mənşəlidir, “iki və daha artıq şəxs arasında söhbət” deməkdir.
- I) Ərəb mənşəlidir, “bir şəxsin nitqi” deməkdir.

525.

“*Monoloq*” sözü mənşəcə hansı dilə məxsusdur, mənası nədir?

- I) Latin mənşəlidir, “bir şəxsin nitqi” deməkdir.
- I) Latin mənşəlidir, “iki və daha artıq şəxs arasında söhbət” deməkdir.
- c) Yunan mənşəlidir, “bir şəxsin nitqi” deməkdir.
- I) Ərəb mənşəlidir, “iki və daha artıq şəxs arasında söhbət” deməkdir.
- I) Fransız sözüdür, “öz-özünə danışan insan” deməkdir.

526.

Monoloji nitqin növləri hansı sırada verilmişdir?

I) nəqletmə və təbliği	I) təsviri	I) məlumatverici
I) daxili və inandırma	I) yuxarıda verilmiş bütün növlər monoloji nitqə aid edilir.	

527.

Dramatik əsərlərdə ən çox şifahi nitqin hansı növündən istifadə olunur?

- I) monoloji nitqdən
- I) dialoji nitqdən
- I) zahiri nitqdən
- I) daxili nitqdən
- I) yuxarı sıralarda verilmiş bütün nitq növlərindən

528.

Y.Sezar, M.Brut və M.Siseron hansı dövlətin natiqlik sənətinin nümayəndələridirlər?

I)Yunanıstan	I)Albaniya	I)Roma
I) Avropa	I) Çin	

529.

“*Kimə natiq demək olar?*” sualına hansı görkəmli siyasi xadim cavab axtarırdı?

I) Platon	I) Aristotel	I) Demosfen	I) Sokrat	I) Siseron

530.

Yunanıstan və Roma natiqlik məktəblərindən sonra hansı Şərq ölkələrində bu sənət inkişaf etmişdir?

I) Çin	I) Ərəbistan	I) Hindistan
I) Misir	I) yuxarda verilmiş bütün Şərq ölkələrində	

531.

Ərəbistanda nitq mədəniyyəti hansı tarixi hadisə ilə əlaqəli inkişaf etmişdir?

I) ərəb ədəbiyyatının inkişafı ilə	I) ərəb musiqisinin inkişafı ilə
I) ərəb elminin inkişafı ilə	I) islam dininin yaranması ilə
I) mətbuatın yaranması ilə	

532.

Həzrət İmam Əlinin nəsihət və kəlamları hansı kitabda toplanmışdır?

I) “Siyasətnamə”	I) “Nəhcül Bələğa”	I) “Əxlaqi-Nasiri”
I) “Nəsihətnamə”	I) “Natiqin təhsili”	

533.

VII əsrdə Ərəbistanda ən görkəmli natiq kim olmuşdur?

I) Əl-Fərabi	I) Məhəmməd Peyğəmbər	I) Həzrət İmam Əli
I) Nizamülmülk	I) Nəsrəddin Tusi	

534.

Söz və kəlam haqqında qiymətli fikirlər söyləyən klassik Azərbaycan şairləri:

I) N.Gəncəvi	I) İ.Nəsimi	I) Ş.İ.Xətai
I) M.Füzuli	I) yuxarıdakı sıralarda verilmiş bütün şairlər	

535.

Söz və kəlam haqqında “*beş yüz nəsihət*”i hansı Azərbaycan maarifçi pedaqoqu söyləmişdir?

I) M.Nəvvab	I) N.Tusi	I) M.Füzuli	I) Ş.İ.Xətai	I) N.Gəncəvi

536.

Sözlərdən yalnız biri Azərbaycan dilinin iltisqiliyi prinsipinə uyğundur:

I) xəlqi	I) dünyəvi	I) baməzə	I) sevincli	I) bivəfa

537.

Sadalanan türk dillərindən biri oğuz qrupuna daxil deyil:

I) Azərbaycan dili	I) qazax dili	I) türk dili
I) türkmən dili	I) qaqauz dili	

538.

Hansı sözlərdə Azərbaycan dilinin iltisafiliyi prinsipi pozulmuşdur?

- I) güclüdür I) baməzə I) sizinkilər I) dözümlülər I) qəzetlərdə

539.

Oğuz budağından meydana gələn dillər cərgəsini göstərin.

- I) Azərbaycan dili, türk dili, özbək dili, qazax dili
I) tatar dili, qumuq dili, Azərbaycan dili, uйğur dili
I) türkmən dili, qaqauz dili, Azərbaycan dili, türk dili
I) Azərbaycan dili, başqırd dili, tatar dili, türk dili
I) özbək dili, Azərbaycan dili, başqırd dili, türkmən dili

540. “*Professor Ağayev həzin bir adamdır*” cümləsində ədəbi dilin hansı norması pozulmuşdur?

I) leksik	I) qrammatik	I) fonetik
I) həm leksik, həm qrammatik	I) həm fonetik, həm qrammatik	

541.

Millətin, xalqın ümumi ünsiyyətinə xidmət edən, möhkəm qayda-qanunlara tabe olan nitq forması:

- I) dialekt I) xalq danışığı dili I) ədəbi dil I) milli dil I) şivə

542.

“*Xəstənin böyük qızdırması var*” cümləsində ədəbi dilin hansı norması pozulmuşdur?

- I) fonetik I) leksik I) qrammatik I) orfoqrafik I) orfoepik

543.

“*Camaat meydana tərəf tələsirdilər*” cümləsində ədəbi dilin hansı norması pozulmuşdur?

I) leksik	I) qrammatik	I) orfoqrafik
I) orfoepik	I) orfoqrafik və qrammatik	

544.

“*Babamın maraqlı yaddaşına söz ola bilməzdi*” cümləsində hansı söz leksik normaya uyğun deyil?

- I) babamın I) maraqlı I) yaddaşına I) söz I) ola bilməzdi

545.

Düzgün nitq o nitq forması sayılır ki:

- I) obrazlılıq və məcazilikdən geniş istifadə edilsin
- I) ancaq ümumişlək sözlərdən ibarət olsun
- I) yığcamlıq, sadəlik tələblərinə əməl edilsin
- I) dilin fonetik, leksik, qrammatik qayda-qanunları pozulmasın
- I) terminlərdən istifadə etməklə elmilik gözlənilsin

546.

Verilmiş mətn hansı üslubdadır?

İnformasiya texnologiyasında ilkin material kimi informasiya çıxış edir. Son məhsul kimi də həmçinin informasiya çıxış edir, lakin bu, obyektin, prosesin və ya hadisənin vəziyyəti haqqında kəfiyyətə yeni informasiya olur. Bununla bərabər informasiya texnologiyalarının əsas komponentləri bunlardır: verilənlərin toplanması (ilkin informasiya), verilənlərin emalı, yekun informasiyaların əldə olunması və onun istehlakçıya göndərilməsi.

- I) məişət
- I) rəsmi-işgüzar
- I) bədii
- I) publisistik
- I) elmi

547.

Bu üslubda konkretlik, dəqiqlik, yığcamlıq gözlənilməlidir, çoxmənəvilikə yol verilə bilməz.

- I) bədii
- I) elmi
- I) məişət
- I) publisistik
- I) rəsmi-işgüzar

548.

Yazılı nitqdə məişət üslubunun ən sıx bağlı olduğu üslub:

- I) bədii
- I) elmi
- I) fərdi
- I) publisistik
- I) rəsmi-işgüzar

549.

Dialoglardan ibarət səhnə dili şəklində qurulur:

- I) şeir dili
- I) poema dili
- I) nəsr dili
- I) dramaturgiya dili
- I) həm şeir, həm nəsr dili

550.

Publisistik üsluba aid olan əlamətlər hansı cavabda daha düzgün verilib?

- I) aydınlıq, anlaşıqlıq, təsirlilik, xalq dilinə yaxınlıq
- I) terminlərdən, peşə-sənət sözlərindən gen-bol istifadə
- I) konkretlik, dəqiqlik, şablon ifadələrdən istifadə
- I) emosionallıq, müxtəlif mürəkkəb cümlə tiplərindən istifadə, dəqiqlik
- I) fikrin müəyyən standart formalarda, olduqca yığcam ifadəsi

551.

Cərgələrdən birində yalnız dilçilik elminə aid terminlər verilmişdir:

- I) üslub, morfologiya, idarə, söz
- I) xəbər, forma, ədat, nitq mədəniyyəti
- I) təşbeh, orfoepiya, qoşma, uzlaşma
- I) leksika, morfologiya, sintaksis, fonetika
- I) təyin, feil, nida, funksiya

552.

Sözün poetik funksiyası ən çox hansı üslubda özünü göstərir?

- I) elmi
- I) bədii
- I) rəsmi-işgüzar
- I) məişət
- I) publisistik

553.

“Novruz bayramı axşamı qonşu uşaqların çoxu bizim qapıya da papaq atardılar” cümləsində ədəbi dilin hansı norması pozulmuşdur?

- I) fonetik
- I) fonetik və leksik
- I) leksik
- I) qrammatik
- I) leksik və qrammatik

554.

Azərbaycan ədəbi dili tarixində həmişə aparıcı olmuş funksional üslub:

- I) bədii
- I) elmi
- I) publisistik
- I) məişət
- I) rəsmi-işgüzar

555.

Hansı fikir yanlısdır?

- I) Şifahi ədəbi dil mimika və jestsiz mümkün deyil.
- I) Leksik normanın keyfiyyətini milli leksika müəyyən edir.
- I) Nitq normaları tarixi kateqoriyadır.
- I) Orfoqrafik normalar dilin qrammatik quruluşu ilə müəyyənləşir.
- I) Orfoepik normalar tələffüz qaydalarıdır.

556.

Səhv yazılmış sözü göstərin.

- I) çatışmamazlıq
- I) mürtəce
- I) izzirab
- I) təvəqqe
- I) istehza

557.

Məsul şəxs qarşısında başqalarının monoloji nitqi necə adlanır?

- I) çıxış
- I) məruzə
- I) mübarizə
- I) məlumat
- I) hesabat

558.

Romada natiqlik sənətinin nəzəri problemlərini sistemləşdirən ictimai xadimlərin adları hansı sırada verilmişdir?

I) Aristotel, Demosfen, Platon	I) Ezop, Esxil, Evripid
I) Aristofan, Demosfen, Brut	I) Siseron, Sezar, Brut
I) Kvintilian, Tusi, İskəndər	

559.

Getmək əvəzinə rədd olmaq, ölmək əvəzinə gorbagor olmaq, get əvəzinə bas bayıra ifadələri nə adlanır?

I) vulqar sözlər	I) disfemizmlər	I) frazeoloji birləşmələr
I) çoxmənalı sözlər	I) təhrif olunmuş sözlər	

560.

Məntiqi vurğu anlayışı hansı dil normasına aiddir?

I) fonetik	I) leksik	I) orfoqrafik	I) orfoepik	I) qrammatik

561.

Məntiqi vurğu hansı sözün üzərinə düşüb?
Bu gün dərsi sən danışacaqsan!

I) Bu	I) gün	I) dərsi	I) sən	I) danışacaqsan

562.

Qrammatik norma hansı sıralarda pozulmamışdır?

1) dərsi danışan tələbə; 2) dərsi danışan üç tələbə; 3) dərsi danışan üç nəfər tələbə; 4) dərsi danışan üç nəfər tələbələr;

I) 1	I) 1 və 2	I) 1 və 3	I) 1 və 4	I) 2 və 4

563.

Şifahi nitqin tələblərini pozan amillər hansıdır?

I) dialekt tələffüzü	I) fonetik hadisələrlə bağlı tələffüz
I) adların təhrif olunması	I) disfenizmdən istifadə
I) bütün sadalananlar	

564.

“Aylı gecə, sərin külək, göy çəmən” misrasında məcazın hansı növündən istifadə olunmuşdur?

I) metafora	I) metonimiya	I) epitet	I) sinekdoxa	I) mübaliğə

565.

“Nəhayət oğlu gəlini və nəvəsi hamısı bir yerə yığıldı” - cümlədə hansı durğu işarələri buraxılmışdır?

I) iki vergül, tire
I) vergül, tire

I) qoşa nöqtə, iki vergül
I) vergül, tire, qoşa nöqtə

I) üç vergül

566.

Epik növün janrları hansılardır?

I) hekayə, novella
I) nağıl, dram

I) roman, faciə
I) komediya, oçerk

I) povest, komediya

567.

Nitqdə emosionallığı artıran ən təsirli dil vasitəsi nədir?

I) antonimlər I) sinonimlər I) frazeologizmlər I) çoxmənalı sözlər I) omonimlər

568.

“Azərbaycan idmanını təmsil edən həmyerlilərimizdən biri qızıl medal qazandı” cümləsi hansı üsluba xasdır?

I) bədii

I) elmi

I) publisistik

I) məişət

I) rəsmi-işgüzar

569.

Müəyyən fakt, həmçinin şəxsiyyəti təsdiqləyən rəsmi-kargüzarlıq sənəd nümunələri hansıdır?

I) anket, ərizə
I) akt, protocol

I) raport, teleqram
I) müqavilə, hesabat

I) vəsiqə, arayış

570.

Hansı sənəd nümunəsinin mənası *hadisə, sənəd, cinayət işi* deməkdir?

I) akt

I) protocol

I) ərizə

I) anket

I) arayış

571.

Annotasiya sözünün mənası nədir?

I) hadisə, sənəd
I) qeyd aparmaq, əlavə etmək

I) forma, yazı nümunəsi
I) nəzərə almaq

I) arama, yenilik

572.

İşə qəbul olunan zaman rəsmi-kargüzarlığın hansı sənəd nümunələrindən istifadə olunur?

I) ərizə, tərcümeyi-hal
I) arayış, akt

I) bildiriş, xasiyyətnamə
I) bildiriş, tərcümeyi-hal

I) annotasiya, anket

573.

Epistolyar sözünün mənası nədir?

I) qeyd etmək, bildirmək
I) qeyd etmək, göndəriş

I) hadisə, bildiriş
I) məktub, yazıb göndərmə

I) əlavə etmək, qeyd etmək

574.

”Çox keçmişəm bu dağlardan, Durna gözlü bulaqlardan” misralarında hansı norma pozulmuşdur?

I) orfoepik

I) fonetik

I) qrammatik

I) leksik

I) orfoqrafik

575.

Orfoepiya normalarını müəyyənləşdirərkən hansı prinsiplər əsas götürülür?

I) tələffüzün sadəliyi

I) danışığın təbiiliyi

I) sözün xalq danışığı dilinə uyğun variantının qəbul edilməsi

I) bir sıra sözlərin tələffüzü ilə əlaqədar fonetik normaların qətiləşdirilməsi

I) hamısı

576.

Müəllimin auditoriyada oxuduğu mühazirə natiqliyin hansı növünə aiddir?

I) siyasi

I) işgüzar

I) inzibati-idarə

I) bədii

I) akademik

577.

“*Elmi beşikdən qəbrədək öyrənin*”; “*Elmin fəziləti ibadətin fəzilətindən əfzəldir*” kəlamlarının müəllifi kimdir?

I) Həzrət Əli

I) Məhəmməd Peyğəmbər

I) M.Nəvvab

I) N.Tusi

I) Siseron

578.

“*Söz qiymətli daşlar kimidir. Bu daşları yaxşı yonub cilalandırıb ən şərəfli sarayların mərmər divarlarını bəzəmək üçün işlədirlər*” fikrinin müəllifi kimdir?

I) M.F.Axundzadə

I) M.İbrahimov

I) İ.Əfəndiyev

I) Ə.Vəliyev

I) S.Rəhimov

579.

“*Üslubun əsasını onun aydınlığı təşkil edir*” fikri kimə məxsusdur?

I) Aristotel I) Siseron I) Demosfen I) Kvintilian I) Sezar

580.

“Uşaq yel kimi qaçdı” cümləsində məcazın hansı növü işlənmişdir?

I) təşbeh I) epitet I) metafora I) metonimiya I) kinayə

581.

“Ezop dili” termin-ifadəsinin mənası nədir?

I) üstüörtülü, müəmmalı I) oxşar, yaxın I) sadə, asan
I) çətin, anlaşılmaz I) satirik, məzəli

582.

Dialogi nitqdən daha çox hansı üslubda istifadə edilir?

I) bədii üslub I) məişət üslubu I) publisistik üslub
I) bədii və məişət üslubu I) publisistik və bədii üslub

583

Dilçiliyin başqa elmlərlə əlaqəsini uyğun müəyyən edin:

I - İctimai elmlərlə əlaqəsi
II - Qeyri - ictimai elmlərlə əlaqəsi
1 - Mətnşünaslıq elmi;
2 - Antropologiya elmi;
3 - Fizika elmi;
4 - Psixologiya elmi;
5 Sosiologiya elmi;
6 - Astronomiya elmi.

I) I – 1, 4, 5; II – 2, 3, 6 I) I – 2, 5, 6; II – 1, 3, 4 I) I – 1, 2, 3; II – 4, 5, 6
I) I – 3, 5, 6; II – 1, 2, 4 I) I – 2, 3; II – 1, 5, 6

584.

Verilmiş tərifləri elmlərə uyğun müəyyən edin:

1 - Düzgün təfəkkür, onun quruluşu və inkişaf qanunauyğunluqları haqqında elmdir.
2 - Dünyanın insan cəmiyyətlərinin yaranmasına və inkişaf dövrlərinə dair elmdir.
3 - İnsan psixologiyasında baş verən qanunauyğunluqları və mexanizmləri öyrənən elmdir.
4 - Mədəni nitqin problemlərini öyrənən elmdir.
5 - Tərbiyə, təhsil və təlim haqqında elmdir.

a - məntiq; b - tarix; c - pedaqogika; d - psixologiya; e - ortologiya.

I) 1 – b; 2 – a; 3 – e; 4 – c; 5 – e
I) 1 – d; 2 – e; 3 – d; 4 – a; 5 – b
I) 1 – e; 2 – d; 3 – b; 4 – a; 5 – c

I) 1 – a; 2 – b; 3 – d; 4 – e; 5 – c
I) 1 – c; 2 – b; 3 – a; 4 – a; 5 – e

585.

Aşağıdakı fikirlərin müəlliflərini düzgün müəyyən edin.

I – Qrammatikasız natiqlik kütdür, poeziya pəltəkdir.

II – Üslubun qiyməti onun aydınlığındadır. Əgər nitq aydın deyilsə, natiq öz məqsədinə nail ola bilməmişdir. Üslub nitqin mövzusuna uyğun gəlməlidir.

III – Kim Demosfen olmaq istəmişsə, o, natiq deyil.

1 – Aristotel; 2 – M. V. Lomonosov; 3 – Sıseron; 4 – Sokrat; 5 – Belinski.

I) I – 1; II – 2; III – 3

I) I – 2; II – 1; III – 3;

I) I – 3; II – 1; III – 5

I) I – 2; II – 4; III – 1;

I) I – 3; II – 2; III – 5

586.

Nitq mədəniyyəti fənninin əlaqəsi olduğu elm sahələrini ardıcılıqla düzün.

1 – ədəbiyyat; 2 – dilçilik; 3 – pedaqogika; 4 – tarix; 5 – psixologiya;

6 – etika; 7 – estetikə; 8 – fiziologiya; 9 – məntiq.

I) 3, 2, 4, 1, 5, 6, 7, 8, 9

I) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

I) 2, 1, 5, 3, 4, 6, 7, 8, 9

I) 1, 2, 4, 5, 3, 6, 8, 7, 9

I) 3, 4, 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9

587.

Uyğunluğu müəyyən edin.

I – söz formalarını, onların dəyişmə və birləşmə qaydalarını, cümlə tərtibi məsələlərini öyrənir.

II – incəsənət haqqında, bədii yaradıcılıqda təbiətdə və həyatda gözəl formalar haqqında fəlsəfi nəzəriyyədir.

III – gerçəkliyin obyektiv aləmin insan şüurunda bədii obrazlar şəklində əks olunma formasıdır.

IV – hər bir xarakterin səciyyəvi xüsusiyyətlərini öyrənir

V – həyatı bədii obrazlarla əks etdirən söz sənətidir

1 – estetikə; 2 – incəsənət; 3 – qrammatika; 4 – ədəbiyyat; 5 – psixologiya

I) I – 1; II – 2; III – 3; IV – 4; V – 5

I) I – 2; II – 5; III – 1; IV – 3; V – 4

I) I – 3; II – 1; III – 2; IV – 5; V – 4

I) I – 4; II – 5; III – 2; IV – 1; V – 3

I) I – 5; II – 4; III – 1; IV – 2; V – 3

588.

Nitq mədəniyyəti fənninin əlaqəli olduğu elmlərdən biri yanlışdır.

I) antropologiya I) fiziologiya I) məntiq I) estetikə I) dilçilik

589.

“Estetika” sözünün mənası nə deməkdir?

I) incə zövqlü I) zərif, incə I) gözəllik I) hiss edilən, həssas I) duyğu

590.

*Azərbaycan dili silahdı, qafil,
Qalacaq cahanda günəş qalınca.
Gül yarpağı qədər bu tər, incə dil,
Qəzəbli vaxtında dönür qılınca.* (Dubrovin)

Şeir parçasında nitqin hansı norması pozulmuşdur?

I) fonetik və leksik I) sintaktik
I) leksik və qrammatik I) fonetik I) leksik

591.

*Şuşada sən qonduğun daşa pir deyəcəyəm,
Çəkəcəyəm gözümə kölgən düşən torpağı,
Azərbaycan bayrağı !
Azərbaycan bayrağı !* (Ramiz Qusarçaylı)

Nümunədəki “*Azərbaycan bayrağı!*” ifadəsi qrammatik cəhətdən cümlə üzvləri ilə bağlı olmayan sözlərdən hansına aiddir.

I) ara sözlər I) söz cümlələr I) xitab I) ara cümlələr I) xüsusiləşmiş üzvlər

592.

*A yonca, a yovşan, bircə gün sizi.
Unutsam, bilin ki, unudulmuşam.* (H.Arif)

Nümunədəki “*A yonca, a yovşan*” ifadəsi qrammatik cəhətdən cümlə üzvləri ilə bağlı olmayan sözlərdən hansına aiddir.

I) ara sözlər I) xitab I) söz cümlələr I) ara cümlələr I) xüsusiləşmiş üzvlər

593.

Ahəng qanununun pozulması nə deməkdir?

I) qoşasaitli sözlərin yazıldığı kimi deyilməməsi
I) qoşasamitli sözlərin yazıldığı kimi deyilməməsi
I) sözdə qalın və ya incə saitlərin bir-birini izləməməsi
I) sözün səs tərkibinin hərflər tərkibindən fərqlənməsi
I) sözün şəkilçi qəbul edərkən vurğusunun dəyişməsi

594.

“*Ayrılarımı könül candan? Azərbaycan, Azərbaycan!*” misralarında hansı norma pozulmuşdur?

I) qrammatik I) fonetik I) orfoqrafik I) leksik I) orfoepik

595.

“Qəlbimdəki arzular tükənməzdir” nümunəsində ədəbi dilin hansı norması pozulub?

I) Sintaktik I) Morfoloji I) Leksik I) Orfoepik I) Orfoqrafik

596.

“Könlümdəki sevgi çox yüksəkdir” nümunəsində ədəbi dilin hansı norması pozulub?

I) Sintaktik I) Fonetik I) Morfoloji, leksik I) Orfoepik I) Üslubi

597.

*Bəlkə bu yerlərə bir də gəlmədim,
Duman, salamat qal, dağ, salamat qal. (M.Araz)*

Nümunə hansı danışmaq etiketinə aiddir?

I) üzrxahlıq I) xudahafizləşmə I) salamlaşma I) tanışlıq I) təşəkkür

598.

Verilmiş nümunədə mədəni nitqin hansı tələbi pozulub?

*“Qaşın, gözün, şirin sözün
Aldı mənim canımı!”*

I) Morfoloji I) Fonetik I) Sintaktik I) Leksik I) Üslubi

599.

Biri “yorulmaq” sözünün sinonimi deyil.

I) yola getmək I) haldan düşmək I) nəfəsi kəsilmək
I) cana doymaq I) əldən düşmək

600.

Nitqdə müəyyən miqdar saylarından sonra gələn isimlər cəmdə işlədilsə (məsələn, *beş durnalar*), bu halda ədəbi dilin hansı norması pozulmuş olar?

I) fonetik və leksik I) leksik I) leksik və qrammatik I) fonetik I) qrammatik